Marguerite Duras

BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ

Fransızca aslından
çeviren
ERTUĞRUL EFEOĞLU

ÇAĞDAŞ DÜNYA YAZARLARI

ISBN 975-510-861-0
© Editions Gallimard 1962 / Onk Ajans Ltd. Şti. /
Can Yayınları Ltd. Şti. (1995)

Bu kitap, İstanbul'da Can Yayınları'nda dizildi,
Eko Basımevi'nde basıldı. (1999)
Dizgi: Serap Kılıç

Marguerite Duras

BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ

ROMAN

Fransızca aslından
çeviren
ERTUĞRUL EFEOĞLU

CAN YAYINLARI LTD. ŞTİ.
Hayriye Caddesi No. 2, 80060 Galatasaray, İstanbul
Telefon: (0-212) 252 56 75 - 252 59 88 - 252 59 89 Fax: 252 72 33

Özgün adı
L'apres-midi de Monsieur Andesmas

MARGUERITE DURAS'IN
CAN YAYINLARI'NDAKİ
KİTAPLARI

BAHÇE / *roman*
BİR KIŞ GÜNÜ ÖĞLEDEN SONRA / *roman*
HİROŞİMA SEVGİLİM / *senaryo*
İNGİLİZ SEVGİLİ / *roman*
KUZEY ÇİNLİ SEVGİLİ / *roman*
KONSOLOS YARDIMCISI / *roman*
MAVİ GÖZLER SİYAH SAÇLAR / *roman*
MODERATO CANTABILE / *roman*
MÖSYÖ ANDESMAS'IN İKİNDİSİ / *roman*
PASİFİK'E KARŞI BİR BENT / *roman*
SEVGİLİ / *roman*
SOMUT YAŞAM / *deneme*
TARQUINIA'NIN KÜÇÜK ATLARI / *roman*
YAZMAK / *roman*

1914 yılında Çinhindi'nde doğan *Duras*, gençliğini geçirdiği bu ülkenin atmosferinden ve olaylarından derinden etkilendi. 18 yaşında Paris'e geldi; hukuk, matematik ve siyaset bilimi okudu. Komünist partiye katıldı. İlk romanı *Les Impudents*'ı 1943 yılında yayımladı. Ozyaşamöyküsel bir roman olan *Sevgili* ile 1984'te Fransa'da *Goncourt Ödülü*'nü aldı. Çok sayıda roman dışında, birçok senaryoya da imza attı. Bütün eserlerinde edebiyatı sorguladı. 1960 Cannes Film Festivalinde gösterilen *Hiroşima Sevgilim*, Duras'ı ününün doruğuna çıkardı. *Duras* 1996 yılının Mart ayında 82 yaşında öldü.

Geçenlerde yeni bir ev satın aldım. Yeri çok güzel. İnsan kendini Yunanistan'da sanır. Evin çevresindeki ağaçlar bana ait. Hele biri çok kocaman, yazın öyle bir gölge verir ki, sıcaktan hiç bunalmam artık. Bir teras yaptıracağım. Bu terastan G.'nin ışıkları görünür...

Her şeyi gösteren, çok yönlü ve aynı zamanda tek bir şey üzerinde toplanabilen, belirgin ve inanılmaz güzellikte ışıklı anları var bu yerin.

(1960 yazında duyulmuş bir konuşma)

BİRİNCİ BÖLÜM

Yoldan sola saptı. Tepenin tümüyle ormanlık olan tarafından geliyordu. Çalı çırpı hışırtıları, düzlüğe yaklaştığını belli ediyordu.

Küçük, sarı bir köpekti bu. Oradan on-on beş kilometre uzaklıkta tepenin öbür yamacında bulunan verleşim yerlerinden geliyordu kuşkusuz.

Tepenin bu yanı diklemesine ovaya iniyordu.

Köpek, yoldan çevik adımlarla sapmış olmasına karşın, uçuruma doğru yürürken birden gevşedi. Ovayı kaplayan kül rengi aydınlığı kokladı. Bu ovada, bu köyle başka bir köyü çevreleyen ekili alanlar ve oradan Akdeniz'e giden birçok yollar vardı.

Köpek, kuş sürülerinin arada bir geçtikleri aydınlık ve boş uzamı seyretmekte olan adamı ilkin görmedi; öbür yamaçtaki uzak yerleşim yerlerinden buraya uzanan yol üzerindeki biricik evin önünde oturmaktaydı adam. Köpek, sıcaktan ve yorgunluktan soluyarak yere çöktü.

Köpek bu soluklanma sayesinde tümüyle yalnız olmadığını, yalnızlığının, arkasındaki bir adamın varlığıyla bozulduğunu anladı. Bay Andesmas'ın kesik kesik soluk alıp verişini, üzerinde oturduğu kamış

koltuktan çıkan çok ince, çok hafif gıcırtılar izliyordu; soluğun düzensiz ritmi köpeği yanıltmadı.

Başını çevirdi, adamı gördü, kulaklarını dikti. Adamı inceledi, bütün yorgunluğu geçmişti. Dağı aşmaya, buraları tanımaya başladığı yaştan bu yana, evin önünde uzanan bu düzlüğü biliyor olmalıydı. Ama bu evin Bay Andesmas'tan önceki sahiplerini bilebilecek yaşta değildi. Burada, yolu üzerinde ilk kez bir adam görüyor olmalıydı.

Bay Andesmas yerinden kımıldamadı, köpekte hiçbir dostluk ya da düşmanlık duygusu uyandırmadı.

Köpek kısa bir süre bakışlarını adamın üzerinde sabitleyerek, dalgın dalgın onu seyretti. Bu karşılaşma onu sindirmiş, bundan dolayı cezalandırılacağını hissetmişçesine kulaklarını indirdi ve kuyruğunu sallayarak Bay Andesmas'a doğru birkaç adım attı. Ne var ki, bu çabasına adamdan hiçbir karşılık alamayınca vazgeçti, adamın yanına kadar gitmeyip olduğu yerde kaldı.

Yorgunluk yeniden çöküyor üzerine, yeniden soluk soluğa kalıyor ve bu kez köy yönünde yeniden ilerliyor ormanda.

Kancık bir köpek ya da yiyecek bulmak için bu tepeye her gün geliyor olmalıydı; tepenin batı yamacındaki o üç küçük köye dek her gün gidiyor, bu uzun yolu çeşitli fırsatlar peşinde ikindi saatlerinde aşıyor olmalıydı.

– Kancık köpek ve yemek artığı için, diye düşünüyor Bay Andesmas. Yerleşik alışkanlıkları olan bu köpeği yeniden göreceğim, besbelli.

Köpeğin orman içinde köyden köye uzanan uzun koşularını burada yumuşatmak, onun güçlükler

içindeki yaşamını elden geldiğince kolaylaştırmak gerekecek, köpeğe su gerekecek; ona su verilmesi gerekecek. Buradan bir kilometre ötede gölet var, oradan su içebilir elbet, ama göletin suyu bitkilerin öz sularıyla iyice yoğunlaşmış, tatsızlaşmıştır. Yemyeşil ve yapış yapıştır oranın suyu, sivrisinek larvalarıyla iyice ağırlaşmış, sağlık bakımından sakıncalı olmuştur. Gündelik zevklerine bu denli düşkün bu köpeğe iyi su vermek gerekecek.

Köpek evin önünden yeniden geçeceğine göre, Valérie ona, bu köpeğe su verecektir.

Köpek geri geldi. Ama neden? Boşluğa bakan düzlükten bir kez daha geçti. Bir kez daha baktı adama. Ama adamın bu kez kendisine yakınlık göstermesine karşın, o yanaşmadı. O gün artık bir daha geri dönmemek üzere usulca uzaklaştı oradan. Uzaklaşan renkli görüntüsü, kül rengi uzamı, uçan kuşların boşlukta eriştikleri yükseklikte delip geçmişti.

Uçurumu çevreleyen kayalıklardaki yürüyüşü çok yumuşaktı, ancak, tırnaklarının kayalıkları tırmalarken çıkardığı sesler, havada bir geçişin anısını bıraktı gene de.

Orman sık ve yabanıldı. Boş alanları azdı. Ormandan geçen tek yol, evden hemen sonra dönemeç yapıyordu; köpek de bu kez bu yolu seçmişti. Köpek dönemeci geçti ve gözden yitti.

Bay Andesmas kolunu kaldırdı, saatine baktı, saatin dört olduğunu gördü. Demek ki, Michel Arc, iki gün önce bu düzlükte birlikte kararlaştırdıkları buluşma saatini, daha köpek oradan geçtiğinde aşmış durumdaydı. Michel Arc dörde çeyrek kala bana uygun, demişti. Ama işte, saat dörttü.

Bay Andesmas kolunu indirdikten sonra, oturuşunu değiştirdi. Kamış koltuk daha çok gıcırdadı. Sonra, içine aldığı gövdenin çevresinde yeniden esnedi. Daha o anda belirsizleşmiş olan köpeğin anısı tümden silindi; ve Bay Andesmas artık kendi yetmiş sekiz yıllık iri kütlesiyle baş başa kaldı. Gövdesi hemen katılaşıveriyordu; Bay Andesmas zaman zaman bedenini oynatıyor, kamış koltuğun içinde kımıldanıyordu. Böyle dayanabiliyordu beklemeye.

Dörde çeyrek kala demişti Michel Arc. Ama havalar sıcaktı daha ve hiç kuşkusuz yaz mevsiminde buradaki öğle uykuları başka yerlerdekinden daha uzun sürüyordu. Bay Andesmas'ın öğle uykularıysa, doktor önerisine sıkı sıkıya bağlı olduğundan, yaz kış hep aynıydı. İşte bu yüzden hatırlıyordu herhalde öbür insanların cumartesi günü köy meydanındaki ağaçların altındaki derin uykularını, kimileyin odalarda yaşanan kösnül uykuları.

Bay Andesmas, Michel Arc'a:

– Bir teras yaptırmak istiyorum, demişti. Şöyle, vadiye, köye ve denize doğru yukarıdan uzanan bir teras. Evin öbür yanına yapılacak bir terasın yararı yok, ama bu yana gerekiyor. Terasın güzel, büyük ve sağlam olması için gereken her türlü masrafı yapmaya hazır olsam bile, anlarsınız tabii, ilke olarak elbette, bir keşif bedeli vermenizi isterim. Kızım Valérie terası çok istediği için para bakımından büyük bir özveride bulunmaya hazırım. Ama keşif bedeli gene de zorunlu, anlarsınız.

Michel Arc anlıyordu.

Valérie, köpeğin kıyısında dinlendiği küçük gölü satın alacak. Belli bir şey.

Bay Andesmas'ın kısa süre önce satın aldığı bu evden başka hiçbir yapı yok ormanda.

Ev, avlularıyla birlikte, tepenin yamacından ovaya, köye ve bugün dingin olan denize doğru kat kat inen düzlüklerin en yukarıda olanını olduğu gibi kaplıyor.

Bay Andesmas, her türlü işi bırakıp aylaklık içinde ölümü beklemek için yeterince ileri bir yaşa ulaştığından bu yana, yani bir yıldan beri, bu köyde oturuyor. Valérie için satın aldığı bu evi ilk kez görüyor.

Leylaklar çiçek açınca Sevgilim
Leylaklar sonsuza dek açınca

Vadide birisi bu şarkıyı çaldı. Öğle uykusu sona eriyordu belki de. Şarkı köyden geliyordu elbet. Zaten başka nereden gelebilirdi ki? Gerçekten de, Bay Andesmas'ın çocuğu Valérie için daha yeni satın aldığı bu ev ile köy arasında başka hiçbir yapı yoktu.

Seninkinden başka hiç, ama hiçbir yapı yok! Herhangi, bambaşka bir yapı da, çam ormanının içinde, hem de aynı yerde, aynı sönmemiş kireçten engebeyi oluşturabilirdi; seninki diğer tüm yapılardan salt sana ait olduğu için ayrılıyor artık.

– Bu evi özellikle kendi türünde biricik olduğu için satın aldım, diyerek Michel Arc'a açıklamada bulundu Bay Andesmas. Bakın, evin çevresi hep orman, ormandan başka bir şey yok. Her yan orman.

Araba yolu evin yüz metre ötesinde sona eriyordu. Bay Andesmas, araba yolunun sona erdiği ve otomobillerin geri dönebildikleri bir düzlüğün bulunduğu o noktaya dek arabayla gelmişti. Onu Valérie getirmiş, sonra da geri dönmüştü. Arabadan inip eve

çıkmamıştı; eve çıkmak için istekli de davranmamıştı. Babasına Michel Arc'ı ve akşam serinliği başlar başlamaz onu almaya geleceği için de –saat vermemiştikendisini beklemesini tembihlemişti.

Birkaç gün oluyor, bu yolu küçük göle dek tümüyle özel mülkiyetlerine geçirme olanağından ve orayı başkalarına, Valérie'nin arkadaşı olmayan kişilere kapatmaktan söz etmişlerdi birlikte.

Bay Andesmas'ın arkadaşı kalmadı artık. Göl satın alınır alınmaz, oraya kimse uğramayacak artık. Valérie'nin arkadaşları dışında hiç kimse!

Valérie yolun boğucu sıcaklığı içinde şarkı mırıldanmıştı:

Leylaklar çiçek açınca Sevgilim

Bay Andesmas evin bir odasında bulduğu çarpık bacaklı bu kamış koltukta oturuyordu şimdi. Valérie, sıcaktan sanki hiç etkilenmiyormuş gibi, boğucu sıcağın içinde şarkı mırıldanmıştı:

Leylaklar

Bay Andesmas, Valérie'nin kendisine tembihlediği gibi, ağır, sakınımlı adımlarla yürüyerek güçlükle ulaşmıştı düzlüğe. Valérie, akşam ya da gece serinliğinde, başka bölgelerde, başka yerlerde de benzer biçimde söylerdi şarkıyı. Nerede söylemezdi ki zaten?

sonsuza dek çiçek açınca

Bay Andesmas eve çıkarken yine duymuştu Valérie'yi. Ne var ki arabanın motoru şarkıyı boğmuştu

sonradan. Şarkı zayıflamış, boğuklaşmış, ama birkaç sözü kulağına ulaşmıştı gene de, fakat biraz sonra hiçbir şey duyulmaz olmuştu. Bay Andesmas düzlüğe vardığında, artık ne Valérie'den ne de şarkısından ses geliyordu. Çıkış uzun sürmüştü. Bu bedeni şu kamış koltuğa yerleştirmek de uzun sürmüştü. Bu iş bittiğinde, Valérie'den de, şarkısından da, arabanın motor sesinden de hiç, evet, gerçekten hiçbir şey duyulmuyordu artık.

Orman, Bay Andesmas'ın çevresinde de, evin çevresinde de, tepenin çevresinde de kımıltısızdı. Ağaçların arasında, bütün gürültüleri, hatta çocuğu Valérie Andesmas'ın şarkılarını bile yutan sık çalılıklar var.

Evet, evet, öyleydi. Öğle uykusundan uyanan bir köydü bu. Yaz hafta hafta ilerliyordu. Dans havaları kimileyin birbirine karışmış olarak düzlüğe dek geliyordu. Hafta sonu çalışanların dinlenme günüydü. Bay Andesmas hiç çalışmıyordu artık. Öbürleri inanılmaz çalışmalardan sonra dinlenmek zorundaydılar. Bundan böyle, bundan böyle artık yalnızca öbürleri. Bay Andesmas onları, onların iyi niyetlerini bekliyordu.

Bir öbek insan, dörtgen biçimindeki boş köy meydanından geçti. Bay Andesmas dörtgenin ancak bir bölümünü görebiliyordu. Oranın tümünü görmek için kalkıp kendisini koyaktan ayıran on adımlık uzaklığı aşacak kadar büyük bir istek duymadı; koyağın kıyısına gelseydi, oradan köy meydanını, hatta sıcak yüzünden henüz boş duran yeşil oturma sıralarının arkasındaki Valérie'nin siyah arabasını da görebilirdi.

Bir dans müziği çaldı.

Müzik durdu.

Bay Andesmas'ın arka tarafına düşen ve yüzeyi tümüyle su yosunlarıyla kaplı olan gölün dingin kıyılarında, kurbağa yakalayıp, olanca masumiyetleriyle, kahkahalar atarak onlara ağır ağır işkence ederek eğlenen çocuklar var mıydı acaba? Bay Andesmas, herhalde her gün o gölden su içen o köpeğin yanına gelmesinden ve çocuğu Valérie dışında o gölü herkese kapatmaya karar vermesinden bu yana, göl kıyısındaki bu gençler hakkında kafa yormaya başlamıştı.

Çok kısa ve çok hafif birkaç çıtırtı birdenbire Bay Andesmas'ın çevresini sardı. Yel esti ormanın üzerinden.

– Al işte, daha şimdiden, dedi yüksek sesle Bay Andesmas. Daha şimdiden...

Kendi sesini duydu, sıçradı ve sustu. Çevresindeki orman, yumuşak dalgalarla baştan başa eğildi. Bay Andesmas'ın yaşamındaki az bulunur seyirliklerden biriydi artık bu. Orman, ağaçlarının yüksekliklerine, ağaçların eğimlerine ve dallarının birbirlerinden daha az ya da daha çok ağır olmalarına göre farklı biçimlerde baştan başa eğildi.

Bay Andesmas saatine bakmak zahmetine girmedi bir daha.

Yel durdu. Orman, dağın üzerindeki sessiz duruşuna yeniden geçti. Akşam olmamıştı, öylesine bir yeldi yalnızca, yoksa akşam yeli falan değildi daha. Bununla birlikte aşağıda, alan gitgide kalabalıklaşıyordu. Bir şeyler oluyordu orada.

Michel Arc'la konuşmam gerek, diye açık seçik düşündü Bay Andesmas. Sıcak bastı. Alnım ter içinde. Gecikmesi şimdiden bir saati bulmuştur. Bunu

ondan beklemezdim. Yaşlı bir adamı böyle bekletmek olur mu?

Bu mevsimde her cumartesi olduğu gibi, o gün de küçük bir balo vardı köyde.

Bir pikapta yeniden çalınan dans havası köyün ortasındaki alandan yükseldi. Boşluğu kapladı. Bu, Valérie'nin bir süredir diline doladığı şarkıydı; Bay Andesmas, Valerie'nın, çok dar ve can sıkıcı bulduğu koridorlardan geçerken söylediğini duymuştu bu şarkıyı.

Bay Andesmas dans havasına mutlulukla kulak kabarttı; böylece Michel Arc'ı beklemek daha az sıkıcı, daha az yorucu hale geldi. Şarkının bütün sözlerini Valérie'den biliyordu. Yapayalnızdı ve bu çökmüş bedene dans ettirme gücü yoktu artık, ama dansın çekimini ve karşı konulmaz gücünü, onun kendi sonuna koşut varlığını tanıyordu gene de.

Bay Andesmas, Valérie'nin arada bir, hatta çoğu kez, bu havaları çok uzun bulup sabırsızlanınca babasının, yani kendisinin öğle uykusuna yattığı saatlerde evin uzun koridorlarında dans ettiğini anımsıyor. Koridorlarda dans eden Valérie'nin çıplak ayaklarının sesleri hep kulağına gelir ve her defasında deli gibi çarpar, duracak gibi olan sanki kendi yüreğidir.

Bay Andesmas adamı hiç konuşmadan, sabırla beklemeye koyuldu.

Dans havalarını dinliyordu.

Uçup gitmiş olan gençliğinden kendisine, siyah ayakkabılarının içindeki ayaklarını tempolu bir biçimde arada bir kımıldatmak yeteneği kalmıştı. Düzlüğe serilmiş olan çakıl taşları ayakların bu oyununa uyum sağlıyordu.

– Bir teras, demişti Valérie. Michel Arc onu yaptırmanın gerekli olduğunu söylüyor. Senden uzakta olacağım. Ama her gün, her gün geleceğim. Hemen.

Valérie belki de dans ediyordur alanda. Bay Andesmas bilmiyor. Valérie bu evi çok istemişti. Valérie bu isteğini bildirir bildirmez Bay Andesmas ona bu evi satın almıştı. Valérie sağduyulu olduğunu söyler. Asla gereksiz bir istekte bulunmadığını söyler. Küçük gölü de istiyorum, demişti Valérie, sonra senden kesinlikle hiçbir şey istemeyeceğim.

Valérie için satın aldığı bu evi ilk kez görüyordu Bay Andesmas. Burayı, birkaç hafta önce, kızı Valérie'nin tek bir sözü üzerine, gelip hiç görmeden satın almıştı.

Bay Andesmas koltuğun her yanından gelen gıcırtılar içinde Valérie tarafından seçilmiş olan yerleri inceledi. Ev küçüktü, ama çevresindeki arazi düzdü. Valérie isterse üç yanından kolayca genişletilebilirdi.

– Odam terasa bakacak. Sabahları kahvaltımı orada yapacağım.

Demek ki Valérie uyanır uyanmaz sırtında geceliğiyle denizi dilediğince seyredebilecek pek yakında. Deniz bugün olduğu gibi dingin olacaktır bazen.

Her gün umudumuz olunca
Umudumuz sonsuza dek olunca...

Yaklaşık her yirmi dakikada bir düzenli olarak yineleniyor olması, müziğin daha da yükselmesine, artmasına, yıkıcılaşmasına yol açıyor. Ve bütün alan durmadan dans ediyor.

Deniz kimileyin köpüklü olacaktır; bazen, sisten görünmeyecektir. Bazen deniz kararacak, kabaracak

ve fırtına kopacak, Valérie de ürkerek içeri çekilecektir.

Ve Bay Andesmas, terasta kopacak fırtınaların, uykudan uyandığı zaman Valérie'yi korkutmasından kaygılanıyor; sona dayanmış yaşam çizgisinde, çocuğuna duyduğu büyük sevgi her şeyin üstündeydi. Valérie fırtınaları bütün yönleriyle tanıyacaktır orada.

Köy meydanında pek çok genç vardı herhalde. Köpeğin bile terk ettiği küçük gölün kıyılarındaki çiçekler yarın solacakları halde, dolu dolu açmıyorlar mıydı şimdi? Valérie'nin, küçük gölüne gidip çiçeklerine bakması gerekecek. Kestirme bir yol onu oraya çabucak götürür. Hiç kuşkusuz, bu küçük göl çok az bir paraya satın alınabilirdi. Valérie'nin orayı istemekte hakkı vardı. Öyle görünüyordu ki, gölcüklerin üzerlerinde yüzen kurbağalar Valérie'yi eğlendiriyordu hâlâ, öyle değil mi? Öyle görünüyordu ki Valérie kurbağaları elinin üzerinde tutarak eğleniyor, onları ürküterek gülüyordu. Bay Andesmas pek bilemiyordu artık. Valérie kurbağalara acı çektirmese bile, canlılıklarının avucunda hapsoluşuna ve ürkmüşlüklerine bakarak eğleniyor olamaz mıydı? Bay Andesmas artık hiç bilmiyor.

– Michel Arc az sonra geleceğini söylememi istedi, dedi genç kız.

Bay Andesmas onun geldiğini görmemişti. Onun gelişi sırasında uyuklamıştı belki de. Genç kızı düzlükte, sarı köpeğin durduğu yerde ayakta buldu birdenbire. Uyuklamışsa, kızın yaklaştığı sırada mı uyuklamıştı, yoksa uzunca bir süreden beri uyukluyor muydu?

– Teşekkür ederim, dedi Bay Andesmas, geldiğiniz için teşekkür ederim.

Genç kız kamış koltuğa gömülmüş kocaman bedeni saygılı bir uzaklıkta durarak inceledi, onu ilk kez görüyordu. Köyde ondan söz edildiğini duymuş olmalıydı. Çok yaşlı, sevimli ve çıplak kafanın altındaki beden, özenli bir temizliği yansıtan çok güzel, zengin, koyu renk giysilerle örtülüydü. O irı kütle ancak üstünkörü kavranabiliyordu, çok güzel giysilerle pek düzgün bir biçimde örtülmüştü.

– Gelecek, demek ki, dedi yumuşak bir sesle Bay Andesmas.

Kız, evet gelecek, anlamında başını salladı. Boyu daha şimdiden öyle uzundu ki, Bay Andesmas onun henüz bir çocuk olduğunu kızın kendi üzerinde toplanan bakışlarının yakışıksızlığından anladı ancak.

Kara saçlarının altındaki gözleri açık renk görünüyordu. Yüzü küçük ve solgundu. Gözü Bay Andesmas'ın görünüşüne yavaş yavaş alıştı. Gözünü Bay Andesmas'tan ayırdı ve evin çevresinde gezdirdi. Burayı tanıyor muydu acaba? Olabilirdi. Buraya ve yakında artık gelemeyeceği şu küçük göle dek başka çocuklarla birlikte gelmiş olmalıydı. Kuşkusuz önceleri burada bu köyün çocukları ile tepenin öbür yanındaki uzak yerlerin çocukları birbirleriyle karşılaşmışlardır.

Kız bekliyordu. Bay Andesmas bir çaba göstererek koltuğunun içinde kımıldadı ve yeleğinin cebinden yüz frank değerinde madeni bir para çıkardı. Parayı kıza uzattı. Kızın kendisine doğru gelişi ve yüz franklık parayı çok sıradan bir şeymiş gibi alışı da, Bay Andesmas'ta uyanan, onun daha çocuk olduğu yolundaki izlenimi pekiştirdi.

– Teşekkür ederim Bay Andesmas, çok teşekkür ederim.

– Bak hele, adımı biliyorsun, dedi yumuşak bir sesle Bay Andesmas.

– Michel Arc benim babam.

Bay Andesmas gülümseyerek selamladı çocuğu. Kibarlık gereği, kısa bir an, kızın yüzünde de bir gülümseme belirip yok oldu.

– Ona ne söyleyeyim?

Hazırlıksız yakalanan Bay Andesmas ne söyleyeceğini şaşırdı, ama sonra şöyle dedi:

– Vakit henüz erken, ama çok da gecikmezse iyi olur.

Bu sanki kızın beklediği ve Bay Andesmas'ın da onun hoşuna gitmesi için arayıp bulduğu en iyi yanıtmış gibi, ikisi de memnuniyetle güldü.

Kız çekip gitmek yerine, teras yapılacak yerin kıyısına gidip oturarak boşluğu seyretmeye koyuldu.

Oradan sürekli müzik sesleri yükseliyordu.

Çocuk, müziği birkaç dakika dinledi ve sonra giysisinin –maviydi giysisi– eteğini kıvrılmış bacaklarının üzerinde defalarca kaldırıp indirerek oynamaya başladı.

Ve sonra esnedi.

Kız Bay Andesmas'a döndüğünde, Bay Andesmas onun bütün bedeninin bir an irkildiğini, ellerinin açılarak yüz franklık parayı koyverdiğini gördü.

Kız parayı yerden almadı.

– Biraz yorgunum, diye açıkladı. Ama söylediklerinizi babama iletmek için aşağıya ineceğim.

– Yo, zaman var. Zaman var daha. Sen dinlen, diye rica etti Bay Andesmas.

Leylaklar çiçek açınca Sevgilim

Şarkının nakaratını ikisi de dinledi. Çocuk, başı hep ışıklı uçuruma dönük ve yaşlı adamın varlığını tümüyle unutmuş durumda, ikinci dizede hafif bir sesle, belli belirsiz bir biçimde şarkıya eşlik etmeye koyuldu. Aşağıdan gelen müziğin sesi çok yüksek olmasına karşın, Bay Andesmas bu çocuksu sesi dinledi yalnızca. Bay Andesmas kendi yaşındaki bir adamın varlığının artık hiç kimse için, özellikle de çocuklar için kesinlikle bir engel oluşturmadığını biliyordu. Sırtını ona dönmüş olan çocuk, okul şarkısı gibi vurgulayarak şarkıyı baştan sona söyledi.

Müzik bitince yerini bir uğultu aldı. Şarkının her sona erişinde olduğu gibi, erkek sesleri duyuldu, sonra genç kızların mutlu sesleri yayıldı. Şarkı bir kez daha istendi, ama çalınmadı. Alanda garip bir sessizlik oldu; kendi seslerine gömülmüş, yorulmuş, bitip tükenmiş insanların gülüşleri, haykırışları yarı yarıya kesildi. O zaman çocuk şarkının ezgisini ıslıkla çaldı. Olması gerektiğinden daha tiz, daha yavaş bir ıslıktı bu. Kız henüz dans edebilecek yaşta değildi herhalde. Zorlama bir uyarlamaydı ıslığı; kötü ıslık çalıyordu. Bu ses ormana ve onu dinleyen adamın içine işliyor, ama çocuk anlamıyor. Valérie babasının öğle uykusu saatleri dışında koridorlarda hayranlık uyandıracak kadar iyi ıslık çalar. Küçük Valérie'm benim, böyle güzel ıslık çalmayı nerede öğrendin? Valérie ne diyeceğini bilemez.

Çocuk, nakaratı bitirince uzun süre köy meydanını inceledi; ve bu kez hiç ürkmeden Bay Andesmas'tan yana döndü. Hatta, ürkmek şöyle dursun, bakışlarında mutluluk vardı. Böyle olduğuna göre, övgü bekliyordu belki de? Belki, bu yaşlı adamın varlığını pek o kadar da unutmamıştır? Bu sevinci nere-

den geliyor? Mutlu bakışları kımıltısızdı, ama sonra birdenbire hem donuk hem de nedensiz bir sertliğe bürünecek kadar katılaştı.

– Çok güzel ıslık çalıyorsun, dedi Bay Andesmas. Nerede öğrendin?

– Bilmem.

Bakışlarıyla Bay Andesmas'ı tartarak sordu:

– Gideyim mi? İneyim mi?

– Yo, acele etme, diye karşılık verdi Bay Andesmas. İstediğin kadar dinlen. Yüz frankını yitirdin.

Kız bu ölçüde bir ilgiden işkillenmiştir belki. Ama parayı yerden alarak, evin beyaz duvarının dibindeki koltuğa yığılmış olan ve dinleniyormuş gibi görünen bu ağır kütleyi yeniden incelemeye başladı. Kız bu titrek ellerde, bu gülümseyişte herhangi bir sabırsızlık belirtisi bulmayı mı umuyordu?

Bay Andesmas kızın bakışlarını başka yöne çevirmek için bir şeyler söylemeye çalıştı, ama ne söyleyeceğini bilemedi, hiçbir şey demeden öylece kaldı.

– Ama pek o kadar yorgun değilim, biliyorsunuz, dedi çocuk.

Gözlerini çevirdi.

– Olsun, zamanın var daha, dedi Bay Andesmas.

Bay Andesmas'ın yüzündeki gülümseme doğallığını yitirmişti. Valérie'nin parka bakan pencere-kapıda göründüğü ya da yüzünü kaplayan seğirmede denetlenemez, hayvansı bir sevinç belirdiği durumlar dışında, Bay Andesmas artık yalnızca görgü kurallarına uygun düştüğünü anımsar gibi olduğunda gülümsüyor; ve artık bunu, kendisini gene de güleç yüzlü bir adammış gibi gösteren bir yapmacıklık içinde, büyük çaba harcayarak gerçekleştirebiliyor ancak.

– Daha zamanın var, emin ol, diye yineledi, Bay Andesmas.

Ayağa kalkmış olan çocuk, düşünceli görünüyordu:

– Öyleyse şöyle bir dolanayım, diye açıkladı kararını. Ola ki babam gelir, onunla birlikte arabayla dönerim.

Bay Andesmas sol koluyla Valérie'nin gelecekteki ormanını göstererek:

– Şu yanda küçük bir göl var, dedi.

Çocuk bunu biliyordu.

Kız, sarı köpeğin gelmiş olduğu tepenin yukarılarına doğru gitti. Yaşlı adamın beğeni dolu, gülümseyen bakışları altında, daha yeni biçime girmiş, kuş bacağını andıran düzgün ince bacaklarıyla, sakar adımlarla ilerledi. Bay Andesmas onu, giysisinin mavi renginden artık hiçbir iz kalmayıncaya, ondan artık hiçbir şey görünmeyene dek gözleriyle izledi; ve ardından kendini bir kez daha, o terk edilmişlik duygusunun içinde buldu; çocuğun o bir anlık varlığı, bu duygunun umulmadık büyüklüğünü vurgulamaya yaramıştı yalnızca.

Çocuğun giysisi güneşli düzlükte masmavi kalmıştı. Bay Andesmas gözlerini yumunca, kızdan önce gelmiş olan köpeğin sarı rengini daha şimdiden gözünde canlandıramazken, kızın giysisindeki mavi rengin tam tonunu çıkarabiliyor.

Onu gitmeye yönelttiği için büyük bir pişmanlık duyuyor. Onu çağırıyor:

– E, peki, baban ne yapıyor, diye soruyor.

Kız o zamana dek bu denli yaşlı bir adamın karşısında bıkkın, ama gene de saygılı bir tavır sergilemişken, saygısızlaşıveriyor. Ormandan, delici, kızgın bir haykırış geliyor:

– Dans ediyor.

Bay Andesmas'ın bekleyişi yeniden başladı.

Bu bekleyiş, çelişkili bir biçimde, bir öncekinden daha dingin, daha sabırlıydı.

Bay Andesmas ışıklı uçuruma bakıyor. Bu yükseklikten bakınca denizin mavisiyle göğün mavisinin aynı olduğuna dikkat ediyor. Bacaklarının uyuşukluğunu gidermek ve denizi daha iyi görebilmek için kalkıyor.

Kalkıyor, daha şimdiden sarıya dönmüş bir ışıkla kaplı olan uçuruma doğru birazcık ilerliyor ve tahmin ettiği gibi, köy meydanındaki ağaçların altında yer alan yeşil oturma sıraları ile Valérie'nin park edilmiş siyah arabasını ayırt ediyor.

Ardından, koltuğuna dönüyor, yeniden oturuyor, koltuğa gömülmüş olan koyu renk giysi içindeki kütlesine yeniden dikkatle bakıyor; ve işte o sırada Michel Arc'ı, dahası çocuğun umulan, öngörülen dönüşünü yeniden beklemeye hazırlanıyor; Bay Andesmas ölümün acısını işte o sırada, bu kopuş sırasında tanıyacaktır.

Bay Andesmas, dikkatle yeniden yerine oturmuş, Michel Arc'ın gecikmesini kabul etmeye, her eksiklik karşısında kendi isteğiyle geniş bir hoşgörü sergilemeye hazır; siyah arabası aşağıda, alanın boş yerinde duran, ama kendisine gene de çok yakın olan Valérie'yi anımsarken, ölümün acısını öğreniyor.

Acaba bu, çocuğun yolda yürümesini, ayaklarını çamların iğne yapraklarına ürkekçe basmasını gördüğü için mi oldu? Yoksa, onun ormandaki yalnızlığını, şu küçük göle doğru biraz korkuyla koşmasını düşündüğü için mi? Ya da onun yumuşak başlılığını ve harika bir küstahlıkla son bulmuş olan boyun eğişini, midesini bulandıran şu yaşlı adama gelip haber verme angaryasını kendisine yükleyen babasına boyun eğişini anımsamak mı yol açtı buna?

Bay Andesmas bu öbür çocuğu sevme arzusuyla dolu olduğunu, ama duygusal yaşamında artık bu arzuyu izleyebilecek yolların bulunmadığını düşünüyor.

Bay Andesmas, bitmek bilmeyen yaşlılığının bu bölümünü anlatırken, kızın tepeye doğru tırmanışını, göle doğru baştan çıkarıcı bir zarafetle yürüyüşünü gördükten sonra istek duymaya başladığını öne sürdü. Valérie o göle yalnız başına gitmiyordu artık. O gün, son bir kez, kaba ve buyurgan bir güçle göle giden çocuğun yararına duygularını değiştirmeyi arzu etti; o gücü o bir zamanlar –ölümcül bir tutkuyla– bir kadını arzularken duymuştu.

Bay Andesmas bu çocuğu böylesine arzu ederken, ama işte, Valérie'nin çocuksu saçlarının kokusunu da duyuyor ve gözleri yaşamının bu son güçsüzlüğü karşısında acıyla yumuluyor. Bu koku, ormanın kendi derinliklerinde sakladığı ve Bay Andesmas'ın göremediği, ama bir meltemin esintilerini oraya dek getirdiği çiçeklerden mi geliyor? Yoksa, şu öbür çocuk oradayken algılamadığı, ama o gidince ondan geriye kalan bir koku mu bu? İşte, aklına kendi çocuğunun saçlarındaki kokulu parlaklık geliyor; işte, o sarı saçların, henüz tanımadığı bir adamın uykusuna, hem

de bu evde pek yakında güzel kokular saçacağına ilişkin o yakıcı düşünce geliyor aklına.

Karşı konulmaz bir ağırlık Bay Andesmas'ı yavaş yavaş kuşatıyor, kollarına, bacaklarına, bütün bedenine yerleşiyor, yavaş yavaş beynine ulaşıyor. Elleri koltuğun kenarlarında kurşun gibi oluyor; başı kendini daha fazla taşıyamayarak, o âna dek tanımadığı bir yılgınlığa bırakıyor kendini.

Bay Andesmas, Michel Arc'ı bu sıcakta, bu durağanlık içinde böylesine uzun boylu beklemenin sağlığına dokunduğunu –bunu saklaması gerekmez– kendi kendine anlatmayı, bunu kendi kendine tartışmayı deniyor. Ama bir şey olduğu yok. Karşı konulmaz ağırlık onu daha fazla, daha derin, hep daha yıldırıcı ve daha bilinmedik bir biçimde kuşatıyor. Bay Andesmas bu ağırlığı engellemeyi, durdurmayı deniyor, ama ağırlık gitgide daha çok bastırıyor.

İşte; ağırlık, utkusunun üzerinde uyuklayan bir serseri gibi tüm yaşamına çöreklenmiş, şimdilik oraya sığınmış.

Bay Andesmas ağırlığın orada uyukladığı zaman boyunca, artık sevemeyeceği şu öbür çocuğu sevmeyi deniyor.

Bay Andesmas ağırlığın orada uyukladığı zaman boyunca, aşağıda, alanın boş köşesinde duran ve kendisini unutmuş olan Valérie'nin anısına meydan okumayı deniyor.

– Öleceğim neredeyse, dedi yüksek sesle Bay Andesmas.

Ama bu kez sıçramıyor yerinden. Az önce yel çıktığını söylerken de duymuştu kendi sesini; ama bu ses, küçük göldeki kız çocuğunu sevme gücünden

yoksun, tanımadığı bir adama ait bir ses olduğu sürece, onu şaşırtmıyor.

Elinden gelse seveceği şu kız çocuğunu sevmeden duruyor; bunu yapamadığı için, öldürmeyen yapmacık bir ölümle ölüyor. Kendisi olmayan, olabileceği, ama olmayacağı bir başkası çocuğu çılgınca seviyor.

Öldüğüne bu kadar inanmışken ölmediğini görmekten ileri gelen yoğun şaşkınlığın geçmesini bekliyor. Duygularını değiştirme, başka türlü sevme arzularının olanaksızlığıyla boğulmuş durumda, ağaçları güzel bulabılmek için kendi kendine yalvararak bütün gücüyle onlara bakıyor. Ama ağaçların ona hiçbir yararı olmuyor. Göl kıyısında, gün ışığına doğru kendilerine bir çıkış yolu bulan otların gözle görülmez yükselmelerine görmeden bakan şu çok güzel kız çocuğunu düşünüyor, ama bunun kendisine bir yararı olmuyor. Kendi çocuğu Valérie ise kafasında ilk sıradaki yerini koruyor hâlâ; pırıltılı, dile dökülmesi olanaksız bir düşünce bu.

– Ne üçkâğıtçıymış şu adam, diye devam etti Bay Andesmas.

Boşuna. Ah, nasıl da uğraşıyor uzun zamandır mahkûm olduğu o uzun bekleyişe yeniden kavuşmaya, umutsuzluğunu böylesine rahatça nasıl da adlandırabiliyor! Hıh, Valérie'nin sarışınlığı bütün dünyayı kaplasın, isterse bütün dünya böylesi bir sarışınlık karşısında donuklaşsın, düşünecek ne var bunda, diyor Bay Andesmas. Aynı zamanda, bunun düşünülmeyecek bir şey olmadığını da biliyor. Peki, madem bu düşünülebilir bir şey; niye ezici bir acıyla değil de, tatlılıkla düşünülmesin, diye düşünüyor Bay Andesmas yalan söylediğini, insanın bunu yalnızca son sını-

rındaki bir acı içinde düşünme eğilimi göstereceğini bile bile.

Bu berbat yeni acı uzadıkça uzadı, diye bir savlamada bulundu Bay Andesmas. Ne kadar? Bunu bilemedi. Ama sonuçta acının uysal kurbanı olmaya yetecek kadar uzun sürmüştü. Ve yaşamı boyunca tehlikeli olmamış, tam tersine en iyilerinden biri olarak hep övülmüş olan aklı da alışılmış akışındaki bu bulanıklığa karşı çıkmadı.

Bay Andesmas artık Valérie'nin sevgisinden başka serüven yaşamamaya razı oldu.

– Zaten bu akşam gelmeyecek olan Michel Arc'ı beklemek niye?

Gene çok yüksek sesle konuşmuştu. Kesinlikle, çok yüksek sesle konuşuyordu. Ve sesi, soru soran bir ses gibi geldi kendine. Çekinmeden kendi kendini yanıtladı, çünkü gerçekten de hangi korku, Valérie'nin sarışınlığının herkesçe öğrenilmesinin yaratacağı korkudan daha güçlü ne olabilirdi ki?

– Gerçekten de, kim beklerdi ki, diye yanıtladı kendi kendini. Benim yerimde kim olsa sinirlenirdi.

Sola doğru, uzaklaşmış olan şu öbür çocuğun az sonra döneceği yola doğru bakma yürekliliğini gösterdi ve kamış koltuğuna iyice yerleşerek beklemeye koyuldu; buna karşılık çocuk gölden dönmüyordu bir türlü; ortalığa tatlı ve sarı bir ikindi güneşinin ışıkları yayılmaya başlamıştı.

Bay Andesmas o halde uyuyup kaldı.

Bay Andesmas daha sonra, o akşam yaşamı boyunca elde etmeye zaman bulamadığı, hiç kuşkusuz yaşı yüzünden fazlaca yorulmasına da neden olan, ama çok alışılmış bir şey olduğunu da pek sanmadığını belirttiği bir keşfin kurbanı olduğunu ileri sürdü;

keşfin etkileyici ve boş bir şey olduğunu söyledi. Kolayına geldiği için ve belki de sözcük dağarcığının yetersizliğinden, bu bulguyu, insanın çocuğuna duyduğu sevinin bilincine varması olarak tanımladı.

Bay Andesmas, konuşmasını sürdürdü. Nasıl olacağını bilemiyordu, ama Michel Arc ödeyecekti bunun bedelini. Bay Andesmas yatıştıktan sonra, düzlükte sert ve keskin sözcükler edildi. Michel Arc bu sözcükleri dinledi.

Bay Andesmas kendi kendini yiyip tüketmesine neden olan bu karanlık şölenin tadına yeni yeni varırken, gücünü artık büyük ölçüde kıran bir korku içinde, ve hiç kuşkusuz bu korku yüzden, Michel Arc'ı kendisine karşı vurdumduymaz olmakla suçlayarak ona yüklendi.

Ondan sonra, uçurumdaki yumuşak sarı ışığa karşı uyuyakaldı.

Ovanın kimi noktalarında, daha şimdiden sulanmış ekili alanların üzerlerinde, bu yumuşak sarı ışığın güçlükle dağıttığı ince su buharları var.

Kuşkusuz tekdüze, ama gene de az bulunur bir güzellik içindeydi bu haziran günü.

Bay Andesmas'ın uyuklaması ne kadar sürdü acaba? Bunu kendisi de hiç bilemedi. Uyuklarken her mevsim denize bakacak olan Valérie'nin gelecekteki terasının keşif bedeli üzerine Michel Arc'la yaptığı konuşmalara ilişkin saçma sapan mutlu düşler gördüğünü söyledi sonradan.

Gerçekte bu uyuklama, küçük kızın göle gidip orada oynamasına ve sonra da geri dönmesine ancak

yetecek kadar sürdü. Küçük kız gerçekten de tepenin yukarısından gelmekteydi.

Bay Andesmas yaşamının son ânına dek bu öbür çocuğun yaklaşmasını aklından atamadı.

Ormanda, ilkin uzakta, daha sonra gitgide daha yakınlarda ayak sesleri duyuldu. Ama kuru otların üzerlerine çok hafifçe dokunan bu adımlar Bay Andesmas'ın uykusunu dağıtmadılar. Bay Andesmas bu adımları duydu. Bir insanın tepenin güney yamacından yaklaşmakta olduğunu anladı; hatta kendi kendine, çocuğun gölden dönmekte olduğunu söyledi, ama onun düzlükten henüz uzakta olduğunu ve yeniden uyumak için daha zamanının bulunduğunu düşündü; ve onu karşılamaya hazırlanacağı yerde, tersine, yeniden uyudu, hatta öyle derin uyudu ki az sonra çocuğun birkaç metre yakınına kadar gelmiş olduğunu bile duymadı.

Çocuk döndü. Tatlı bir uykuya dalmış olan Bay Andesmas'ın başı, hiç kuşkusuz çocuğun gölden döneceği yola doğru sarkık duruyordu hâlâ.

Çocuk bir süre sessizce onu seyretmiş midir? Bay Andesmas bunu bilemedi. Ne de çocuğun gezisinin ne kadar sürdüğünü. Ne de uykusunun.

– Hey, bayım, dedi çocuk usulca.

Ayağıyla düzlükteki çakılları yavaşça tekmeledi.

Bay Andesmas gözlerini açınca, daha önceden görmüş olduğu bir bakışın masumca bir densizlikle üzerinde gezindiğini fark etti. Çocuk daha öncekinin tersine, bu kez kendisine çok yaklaşmıştı; Bay Andesmas onun açık renk gözlerini ışıkta daha iyi gördü. Onu unutmuş olduğunu ayrımsadı.

– Ah, olduk olmadık her yerde uyuyup kalıyorum, diyerek özür diledi çocuktan.

Küçük kız yanıtlamadı. Bay Andesmas'ı giderilmesi olanaksız tuhaf bir merakla tepeden tırnağa dikkatle inceledi. Bay Andesmas bu kez onun bakışlarını aradı. Bulamadı.

Gördüğün gibi Michel Arc gelmedi, diye sürdürdü konuşmasını.

Küçük kız gözlerini ovuşturdu ve düşünüyormuş gibi yaptı. Bakışları Bay Andesmas'tan ayrıldı ve onun arkasındaki ak duvarda, Bay Andesmas'ın görmeyi dilediği ama bir türlü göremediği bir şeyleri görmeye, bulmaya çalıştı. O sırada yüzü birdenbire çarpıcı bir sertliğe bürünerek gerçekdışı bir bakışın yoğunluğuyla çarpıldı. Kız bir düş görüyor ve acı çekiyordu. Neyi düşlediği ise, belli değildi.

– Otur, dinlen, dedi yavaşça Bay Andesmas.

Yüz biraz yumuşadı. Ama bakışlar adamın üzerine yöneldiklerinde onu tanımadılar. Kız gene de adamın sözünü dinledi. Ayak ucuna oturdu ve başını koltuğun bacağına dayadı.

Bay Andesmas kımıldamadı.

Yavaş yavaş soludu, ormanın dinginliğine ve çocuğu kuşatan dinginliğe ayak uydurmak için daha derinden soluk alıp vermeye çalıştı.

Çocuk çok yavaş bir biçimde, yüz franklık madeni parayı tutan, ince, uzun, kirli elini Bay Andesmas'a doğru kaldırdı. Başını çevirmeden konuştu:

– Yolda buldum onu, dedi.

– Oo, çok iyi, çok iyi, diye mırıldandı Bay Andesmas.

Bay Andesmas onu az önce iyice görmüş müydü acaba? Çocuğun unutkanlığı geçici olmalıydı, kızı kısacık süreler için ezip geçiyor, sonra kızdan uzaklaşıyordu.

Çocuk, duvarın dibinde, başı koltuğun bacağına dayanmış durumda susuyordu.

Gözleri yumuk muydu çocuğun? Bay Andesmas yüzünü seçemiyor, yalnızca yarı açık ve kımıltısız duran ellerini görüyordu. Sağ elinde yüz franklık madeni para vardı. Dinginlik Bay Andesmas'ı boğacaktı neredeyse.

Leylaklar çiçek açınca, Sevgilim
Leylaklar sonsuza dek çiçek açınca

Çocuk şarkı boyunca kımıldamadı. Şarkı bitince başını doğrulttu ve köy meydanından yükselen gülüşleri, haykırışları dinledi. Gülüşler ve haykırışlar durdu, ama o, başı yukarda, öylece kaldı. Bay Andesmas koltuğunda kımıldandı.

Çocuk gülmeye başladı:

– Koltuğunuz kırılacak, dedi.

Çocuk ayağa kalkıyor ve Bay Andesmas daha önce görmüş olduğu çocuğu tanıyor.

– Şişmanım, diyor. Bu koltuk bana göre değil.

Kendisi de gülüyor. Ama çocuk hemen ciddileşiveriyor.

– Babam gelmedi mi daha, diye sordu.

– Gelir, dedi hemencecik Bay Andesmas. Gelir, istersen bekleyebilirsin.

Kendisini unutmuş olan bir babanın yetimi olan çocuk, zamanını nasıl geçirebileceğini uygun biçimde araştırarak orada kalıyor. Bakışları da az önce ormanı geçerken kapıldığı yitmişlik duygusunun etkisiyle yetim ve yabanıl. Ellerini yüzüne doğru kaldırıyor, ağzının üzerinde birleştiriyor ve herhalde uyandığı zaman yaptığı gibi gözlerini ovalıyor.

Göl kıyısında hangi oyunu oynadı acaba? Ellerinde kurumuş çamurların pisliği vardı. Bay Andesmas'a uzattığı yüz frangı da düşürmüş olmalı. Gerçekten de, gövdesinin iki yanına sarkan elleri bomboştu.

– Ben gidiyorum, dedi çocuk.

O zaman Bay Andesmas Valérie'nin kendisine ne dediğini hemen anımsıyor:

– Michel Arc'ın büyük kızı öbürleri gibi değil. Michel Arc kızının öbürleri gibi olmadığına inanıyor. Çok tehlikeli değil, deniyor. Arada bir her şeyi unutuyormuş. Zavallı Michel Arc, kızı öbürleri gibi değil.

Çocuk gitmeye karar verdiği halde gitmek için acele eder gibi bir hali yoktu. Belki bu yaşlı adamın yanında kendini güvende hissediyordu. Belki de, şurada ya da burada olmaya aldırmadığı için, geri dönme düşüncesinden daha iyi bir düşüncenin uyanmasını beklemeyi yeğliyordu.

– Babama kendisini uzun süre bekleyeceğinizi söyleyeceğim.

Çocuk güldü. Yüzü birden eski biçimini aldı. Bay Andesmas'ın yanıtını beklerken gülümsemesi kurnaz bir anlatıma büründü. Bay Andesmas ise, yanakları ateş içinde, sevinçle haykırdı:

– Yani, ortalık aydınlık olduğu sürece, Michel Arc'ı bekleyeceğim!

Çocuk yanıtı duyuyor mu? Evet. Duyuyor.

Çocuk giderken, düzlükteki kurşuni çakılların arasındaki yüz frankı görüyor. Ona bakıyor, eğiliyor ve bir kez daha onu eline alıp Bay Andesmas'a gösteriyor. Bakışları anlamlı:

– Bakın, diyor. Birileri yitirmiş olmasın?

Yine gülüyor:

– Evet, diye doğruluyor onu Bay Andesmas. Al, senin olsun.

Yeniden kapanmaya hazır olan el, parayı bir anda kavrıyor.

Çocuk yeniden düşlere dalıyor, yeniden dalgınlaşıyor. Bay Andesmas'a yöneliyor ve ona boştaki elini uzatıyor:

– Sonra korkarım, diyor. Size hoşça kalın diyorum, bayım.

Eli sıcak ve gölün çamurundan dolayı sertti. Bay Andesmas onu kendi elinin içinde tutmayı denedi, ama çocuğun eli kaygıyla geri çekildi, geri çekilmesinde bile yolunmuş bir otun yumuşaklığı, bükülgenliği vardı. Çocuk elini istemeyerek uzattı; tıpkı küçük bir çocuk gibi tiksintiyle yaptı bunu.

– Michel Arc belki de ancak gece gelir?

Sonra, aşağısında balonun sürdüğü uçurumu gösterdi:

– Dinleyin, dedi.

Kolunu uzattı, nedendir bilinmez, öylece kaldı. Sonra nedensizce duruşunu değiştirdi, belki de dans bittiğindendir.

– Gölde ne yaptın, diye sordu Bay Andesmas.

– Hiçbir şey, dedi kız.

Sonra, hiç duraksamadan sarı köpeğin gitmiş olduğu yolu izleyerek usul usul uzaklaştı. Bay Andesmas onu durdurmak için bir davranışta bulundu, ama kız hiçbir şey görmedi. O zaman kalktı, kızı nasıl alıkoyacağını, onu nasıl çağıracağını düşündü ve epeyce bir süre sonra bağırdı:

– Valérie'yi görürsen...

Çocuk köşede gözden yittiği bir sırada yanıt olarak bir şeyler söyledi, ama dönmedi.

Bay Andesmas onun ıslık çaldığını duyuyor.

Koltuğuna yeniden çöküyor. Çocuğun sözlerini ormanın sessizliğinde anlamaya çalışıyor, ama beceremiyor. Kız Valérie'yi tanımadığını mı söylemiştir acaba? Yoksa, babasının beklediğini Valérie'nin zaten bildiğini mi söylemiştir? Belki de kendi sorduğu soruyla hiçbir ilişkisi olmayan bir şeyler söylemiştir...

Çocuksu sesin yankısı Bay Andesmas'ın çevresinde uzun süre bozulmadan dalgalanıyor, sonra olası anlamlardan hiçbir şey bırakmadan uzaklaşıyor, siliniyor, ışık çukurundaki binlerce ses taneciğine ulaşıyor, onlardan biri oluyor. Yok olup gidiyor.

Bay Andesmas yalnız başına duruyor. Ne zaman geleceği belli olmayan bir adamı yalnız başına bekliyor. Ormanda.

Bir gün, havanın ormanın geniş boşluklarından içeriye kolayca girmesi ve bu büyük karışıklığı dağıtması için ormanın ağaçlarını kesmek, çalıları sökmek, bu biçimsiz kalınlığın bir bölümünü ortadan kaldırmak gerekecek.

Hava öyle açık ki, isteseler Bay Andesmas'ı köy meydanından görebilirler. Valérie'nin terasının yapılacağı yerde duruyor. Yapılacak terastan herkesin haberi var. Onun Michel Arc'ı beklediği biliniyor. Her zamanki gibi koyu renk bir giysi var üzerinde. Evet, görülebilir, kızı Valérie için daha yeni satın aldığı evin ak kireç badanalı duvarından ayrılan, bir kamış koltuğa yığılmış olan gövdesinin koyu izi seçilebilir. Bu iz koyulaşıyor ve zaman geçtikçe büyüyor, güneşli ve çıplak düzlükteki varlığı kesinleşiyor. Dağın bu yanı çok kumlu; evet, Valérie onu, Michel Arc'ı bek-

lemekte olan bu babayı görmek isterse, görebilmeli. Ötekiler de. İşte orada, bütün bakışlara açık; ve herkes yalnızca onun, yalnızca Bay Andesmas'ın söz konusu olduğunu biliyor. Bu tepenin satın alınması köyde ses getirdi. Valérie Andesmas adına babası tarafından satın alınmış olan bu yer ormanın kırk beş hektarını kaplıyor. Baba kız bir yıldan beri, Bay Andesmas işlerden el etek çekmeye karar verdiğinden bu yana, bu köyde, bu uçurumun göbeğinde oturuyorlar; bu evi satın alacak, daha da çoğunu yapacak kadar parası var Bay Andesmas'ın. Bu çocukla birlikte. Bay Andesmas göl kıyısına dek inen tepenin bu yamacını birkaç hafta önce kızının bir tek isteği üzerine satın aldı ona. Gölü de alacak.

– Ah, şu M. Arc, ah şu adam, diyor M. Andesmas.

Sesi kendine tanıdık geldi.

Güçlükle doğruluyor, aşağıdan daha iyi görülmek için koltuğunu biraz daha öne, düzlüğün kıyısına çekiyor. Ama boşluğa bakmıyor. Şarkılara bakılırsa aşağıda dans ediliyor daha. Koltuğa küçük kız buradayken yayıldığından daha fazla yayılmış olan, koyu renkli güzel kumaştan giysi içindeki bedenine bakıyor daha çok. Göbeği dizlerine yaslanmış; göbek, kızı Valérie tarafından seçilmiş, iri gövdeli insanların giymeyi sevdiği, bedendeki fazlalıkları iyice gizleyen, üstelik koyu renkli ve iyi kumaştan bir yeleğin içinde.

Tek başına kalan, yapacak işi gücü de olmayan Bay Andesmas, sonunda can sıkıntısından ne duruma geldiğini düşünüyordu. Yol gene bomboştu. İstese, şimdi bulunduğu yerden Valérie'nin park edilmiş siyah arabasını görebilirdi.

Ama, diye anlattı, bir an ne Valérie'nin siyah arabasına bakabildi ne de çocuğu düşünebildi. Bu anılar, uzunca bir süre iç içe geçerek, birbirlerine ulanarak onu kuşattılar. Ne Valérie'nin sarışınlığını ne de ortaya çıkan öbür çocuğun çılgınlığını ürküntüye kapılmadan gözünde canlandıramayacağını biliyordu. Bay Andesmas, bu ikindi saatinde varolmanın tuhaf yazgısına pek masumca katılmış olan ağaçlara bile bakmıyordu.

Bay Andesmas kendi kendisine bakıyordu. Ve kendi görüntüsünde bir avuntu buldu. Bu avuntu onu kesin ve geri döndürülemez bir tiksintiyle dolduruyordu. O akşamüzerinde bu avuntu, Bay Andesmas'ın yaşamı boyunca ulaşabildiği biricik kesinlik anlamına geliyordu.

Gelen, yeldir. Kesinlikle Michel Arc değildir.

Zaman geçiyor ve Bay Andesmas beklemeye yeniden alışıyor.

Hatta, çocuğun köye dönmediğine, düzlüğe yakın yerlerde hâlâ dolaştığına ilişkin gizli umudunu beslemeyi başarıyor; onun orada, yakınlarda bir yerde bulunduğu düşüncesine yeniden alışıyor ve hatta bunu diliyor, çocuğun yeniden ortaya çıktığını görme beklentisi Michel Arc'ı ve Valérie'yi görme beklentisine üstün geliyor.

Bay Andesmas'ın önündeki kumların içinde çocuğun elinden düşürdüğü yüz frank parlıyor. Yine, yine düşürmüş çocuk onu.

– Çocuk elini açıp her şeyi düşürüyor, hiçbir şeyi tutmayı bilmiyor. Ama gene de bir belleği var. Olmadığı söylenemez.

Bay Andesmas yüz frankı yerden almak için belli bir çaba gösteriyor, sonra cayıyor. Hem, onu almak

şöyle dursun, tam tersine ayağıyla gözünün önünden olabildiğince uzağa itiyor. Ama para, Bay Andesmas'ın isteğinin tersine, düzlüğü çeviren küçük çalılığa ulaşmıyor, yumuşak kumların üzerinde bir metre kadar gittikten sonra, yarıya kadar kuma gömülüyor.

Hayır, çocuk bugün gelmez. Şimdi köye varmış olmalı. Çok büyük bir güçlük çekmeden, ıslık çalarak sağa sola, ağaçlara toprağa bakarak –çok ince ve çok usta bacakları onu istediği biçimde götürüyordur– kendisini büyüleyen ve yalnızca onun üzerinde kısa süreli anlaşılmaz bir ilgi uyandıran yaprak ya da çakıl taşı gibi şeyler toplayarak köye inmiştir. Sonra ellerini açar ve topladığı her şeyi bırakıverir.

– Bununla birlikte bu çocuk zaman zaman unutkanlığının farkına varıyor.

Çocuk, giderken korkmuş mudur acaba? Birkaç kez koşmuş mudur? Yolunu şaşırmış mıdır?

– Hayır, çok akıllı olan kardeşlerinden daha iyi biliyordur yolları. Bakın, neden?

Çocuk yüz frankı yitirdiğini ne zaman anımsamış olabilir? Anımsadıysa elbet... O zaman yolda durmuş, bu ıssız yolda yalnız başına kalmış ve derin bir pişmanlık içinde yaşlı adamın yanına geri dönüp dönmeyeceğini düşünmüş olmalı. Ama delilere özgü o tuhaf sezgiyle cayıyor, çocuklara özgü saçma bir davranışta bulunmuyor, tam tersine köye doğru yürümeyi sürdürüyor.

Bay Andesmas şöyle bir çabaladı, artık hiç görmek istemediği yüz frankın üzerine kum attı. Onu artık görmez oldu. Güç harcadıktan sonra hep yaptığı gibi derin derin soluk aldı.

Bay Andesmas birazcık erinç buluyor. Bu akşam aşağıya yeterince erken dönerse, çocuğu köy meydanında yeniden görme şansı var.

Bay Andesmas Valérie'nin kendisine sık sık Michel Arc'ın kızından söz ettiğini unutmuştu.

Ama Bay Andesmas köy meydanına hiç gitmez ki! Ne yapmalı?

Göğüs geçiriyor, sonra yatışıyor. Çocuğu bulmayı becerecek. Valérie'den onu bulmasını isteyecek. Ona hazinesini geri verecek Bay Andesmas. Michel Arc'ı bekleyiş bu öbür bekleyişin, çocuğun belki de unutmuş olduğu bu hazineyi kendisine geri verme bekleyişinin gerisinde kaldı.

Ne umulmadık bir sonuç, diye düşünüyor Bay Andesmas; ne kadar yeni ve önemli bir sorumluluk! Çocuk kendisini anımsayacak mıdır? Evet. Çocuk az önce kendisine öyle çok bakmıştı ki, Bay Andesmas ona büyük bir sevgi gösterirse, o da anımsamak için bir çabada bulunurdu. Kızının adı Valérie olan, o işsiz güçsüz, varlıklı ve çok yaşlı beyi biliyor musun? Evet. Kız, babasını adıyla anmıştı düzlüğe geldiğinde:

– Başkalarının anladığını anlamaz, bununla birlikte çeşitli şeyleri öğrenip aklında tutabilir. Keyfine göre, yani.

Mutluluk dolu çığlıklar yükseldi vadiden. Ve sonra bir dans havası sesleri bastırdı. Bir vals müziğiydi. Ah, durmadan dans etsinler, diledikleri kadar; dans ederken bana karşı yükümlülüklerinden dolayı yakında dans edemeyeceklerini düşünüp acı çekmesinler.

Çocuk alana varınca, yüz frankın hâlâ kendinde olduğunu sanarak onunla bir paket şeker alma isteği duyacak; bu istekle gidip babasına Bay Andesmas'ın kendisini alacakaranlığa dek bekleyeceğini bildirme zorunluluğu arasında bocalarken hazinesini yitirmiş

olduğunun ayrımına varıyor mu? Unutkanlığının farkında mı?

Çocuk uslu uslu, dans edenlerin arasından alana doğru kendine bir yol açıyor. İşte, çok güzel dans eden babası orada. Çocuk üzüntüden ağlamamak için kendini güçlükle mi tutuyor?

– Bay Andesmas hava kararıncaya dek seni bekleyeceğini söyledi.

– Aman Tanrım, doğru, diye bağırıyor Valérie.

Çocuk, yaşlı adamın yanında bulduğu yüz frankı yeniden yitirmiş olduğunu bir paket şeker almak için alanı çepeçevre dolanırken fark ediyor mu?

Bu denli unutkan olduğu için bir köşede ağlıyor mu?

Bay Andesmas bunu bu akşam öğrenecek. Bu akşam. Bunu istiyor.

– Tanrım, doğru, diye bağırıyor Valérie. Ama vakit geç.

Hayır, çocuk babası tarafından gönderilen haberi unutmamış olmalı. Yüz frankı alanın tozunda aranmış olmalı. Insanlar ona acıyarak bakıyorlar. Ağlıyor mu acaba?

Sonra, dans edenlerin arasından, Michel Arc'ın yanına gitti. Haberi iletti.

– Zaten yapacağı başka bir şey de yok, diyor Michel Arc.

– Ama ormanı hiç bilmiyor. Beklemesi zor.

Hayır. Çocuk haberi anımsamadı. Yüz frankın unutulmasını, terası anımsamadı. Ağlıyor yalnızca. Babası büyük bir sevinç içinde dans ediyor. O ağlıyor. Nerede? Onun ağladığını kim görüyor, kim?

Bay Andesmas'ın bekleyişi bir kez daha yatışıyor. Güneş yüksekteydi daha. Madem ki söyledi, akşama dek bekleyecekti. Küçük kızın yaşlı adamı unuttuğunu biliyor.

Beklemekten başka ne yapacak? Valérie'nin arabasını bekleyecek. Dalga geçiyor. Kızı Valérie tarafından ormana kapatılmış durumda.

Düzlükte bulunması sayesinde, terasın biçimi ve boyutları konusunda Michel Arc'a vereceği bilgiler kafasında iyice belirginleşiyordu. Görüşme kısa sürecekti. Michel Arc'a, mutlaka yapılması gerektiğini düşündüğü şeyleri, parmaklıkların nereye dek uzanması gerektiğini birkaç sözcükle anlatacaktı.

Teras yarım daire biçiminde, köşesiz olacak, ışıklı uçuruma iki metre kadar yaklaşacak.

Valérie uykudan kalkınca sarı saçları öyle dağılmış oluyor ki, gözünün önüne düşüyor hepsi. Bay Andesmas'ın çocuğu uyandığı zaman denizi sarı saçlarının arasından görecek, terasının üzerinden.

Güneş batmış mıydı? Kuşkusuz, diye saptadı Bay Andesmas. Kendisinden birkaç metre öndeki gürgen ağacının görkemli karaltısı üzerine düşüyor. Karaltı ak kireç badanalı duvarın karaltısına karışmaya başlıyor.

Leylaklar çiçek açınca, Sevgilim
Umudumuz her gün olunca

Genç bir ses şarkıyı yavaş yavaş söyledi. Şarkı uzun sürdü. İki kez çalındı.

Şarkı bitince, sevinç gösterisi öncekilere oranla daha sönük oldu. Birkaç gülüş, sonra sessizlik.

Bay Andesmas şarkıdan sonra uyudu mu gene?

İKİNCİ BÖLÜM

Evet, uyudu kuşkusuz. Gürgenin gölgesi teras yapılacak yeri tümüyle kaplıyordu şimdi. Bay Andesmas gölgenin ilerleyişini bir ara fark etmiş olduğunu hiç anımsamadan, gölgenin içinde buldu kendini.

Evet, uyumuş olmalı gene.

Köy meydanında kendisini ilgilendirecek hiçbir şey görünmüyor artık. Gürgenin gölgesi duvarınkinden daha koyu ve çok geniş; Bay Andesmas da onun tam ortasında. Bir süre önce uçuruma zaten boşuna yanaştı Bay Andesmas. Artık hiç, hiçbir şey görünmüyor.

Bay Andesmas'ın uyuduğunun kanıtı, bu uykuyu öbüründen, bir öncekinden ayırabilmesi, o hayranlık uyandıran, acı verici düşlerini önceki saçma sapan düşlerinden sıyırabilmesi ve sonra küçük kızın delice gözlerini anımsayabilmesi; Bay Andesmas o gözleri parlak bir güneş ışığında gördü, kızın ellerini göl çamurunda nasıl kirlettiğini de aynı güneş ışığında düşledi.

Yaprak bile kımıldamıyordu; gölge, Bay Andesmas'a sezdirmeden genişlemesini sürdürüyordu hep; buna karşılık Bay Andesmas nasıl olup da gene uykuya daldığına şaşıyordu.

– Böyle bir bekleyişin yorgunluğunu üzerimden atabilmem için hiç kuşkusuz epey zaman gerekecek, dedi Bay Andesmas.

Yalnızlığının görkemi içinde yüksek sesle söylenmiş olan bu tümceler Michel Arc'ın ona yaptıklarının önemini artırıyordu. Bay Andesmas bu sıkıntıyı hafifletmek için, geçen süre ve Michel Arc'ın gecikmesinin sonuçları üzerine kendi kendine yalanlar uydurmaya çalışıyordu.

Michel Arc'ın kendisine karşı yaptığı bu yanlışı anlayamayacağını söyleyerek öylece bekliyor.

Kendi kendine uydurduğu o avutmacayı tatlı ve yumuşak bir sesle yineliyor.

– Anlayamıyorum. Michel Arc için hiç de iyi bir şey değil bu, yaşlı bir adamı böyle bekletmek hiç hoş değil.

Biraz üzgün, susuyor. Gözlerini indiriyor, sonra yavaşça yeniden kaldırıyor, teras yapılacak alanı şaşkınlıkla inceliyor.

– Böyle bir şeyi nasıl yapabilir?

Valérie günün birinde, akşam saatlerinde açık renkli pahalı bir giysi içinde, bu terastan yolu gözleyecektir. Gelecekte, tam bu mevsimde, bu saatte orada bulunan kim olursa olsun ona gölgesini sunmayı sürdürecek olan bu gürgenin altında, Valérie birini bekleyecektir. Burada olmalıydı, çok geçmez Valérie burada beklemeye başlardı.

Bay Andesmas, sakin sakin düşünüyor. Köy iyice görünmez olana dek düzlükte geri çekildi.

Artık gözden iyice kaybolan köy meydanında dans kesiliyor.

Hiç kimsenin geldiği yok.

Ama uzun bekleyişlere zor dayandığını ileri süren Bay Andesmas, bu bekleyişe gitgide alışıyor. Sona eren ikindinin serinliğiyle yeniden güç buluyor. Öyle ki, düzlüğün ak kumlarına ayağıyla vuruyor, böylece kızgınlığını dile getirdiğini düşünüyor. Ayakkabılarının kirlenmesine, artık tükenmiş olan gücüne gülümsüyor. Ama onun için zaman, bahçesinde akşam yemeği saatini bekleyerek geçirdiği öbür ikindi saatlerinden herhangi birinde olduğu gibi, öylece geçiyor.

Yel çıktı. Gürgen ağacı hışırdadı. Hışırtıyla beraber, Bay Andesmas'ın geldiğini fark etmediği bir kadın belirdi.

Kadın onun önünde durdu ve konuştu:

– Bay Andesmas, diye başladı.

Ayaklarıyla kumda böyle oyun oynamasına ne zamandan beri seyrediyordu ki bu kadın? Kısa süreden beri kuşkusuz. Yoldan ayrılıp Bay Andesmas'ın önüne gelmek için gereken süre boyunca.

Bay Andesmas koltuğundan yavaşça doğruldu ve öne eğildi.

– Bay Andesmas, ben Michel Arc'ın karısıyım, dedi kadın.

Omuzlarından biraz daha aşağı dökülen düz, kara saçları, Bay Andesmas'ın küçük kızın gözlerinden tanıdığı, çok iri, belki de küçük kızınkilerden de iri açık renk gözleri vardı kadının. Onun üzerinde de yazlık giysi ve sandalet vardı. İnceliği yüzünden, olduğundan daha uzun görünüyordu.

Bay Andesmas'ın karşısında duruyordu.

– Beklediğiniz üstenci, diye yineledi kadın, ben onun karısıyım.

– Anlıyorum, dedi Bay Andesmas.

Kadın, başını koltuğa doğru çevirerek, düzlüğün kıyısına dimdik oturdu.

Ne üzgün ne de bitkindi, ama doğası gereği çekingen görünüyordu; bedeninin gerginliği ve yaşlı adamın üzerindeki bakışlarının donuk yoğunluğu, Bay Andesmas dışındakiler için yanıltıcı olabilecek bir denetim isteğinden kaynaklanıyordu. Hiçbir şeye bakmamaktan bitkin düşmüş olan gözler yumuk kaldıkları birkaç saniye dışında, böyle uyuşuk sanılırlardı. Ama gözler yumulunca, kadın öyle farklı bir güzellik kazandı, –gözleri, gözkapaklarının karanlığında yeniden can buldular– öyle güzelleşti ki, Bay Andesmas Michel Arc'ın karısının, önünde duran bu kadın olmadığını, onun başka birisi olması gerektiğini anladı ve onu hiç tanıyamamaktan korktu.

Bay Andesmas, Michel Arc'ın karısını bir gün tanıyacak mı?

– Dışarıya az çıkıyorsunuz, dedi kadın. Ben sizi tanımıyordum.

Sonra tepeyi gösterdi.

– Burası yüksek, dedi. Dinleneyim biraz.

Bay Andesmas güçlükle kalktı koltuğundan ve yana çekildi.

– Rica ederim, buyrun, dedi.

Kadın boş koltuğa baktı, biraz duraksadı, sonra reddetti.

– Teşekkür ederim, burada iyiyim, dedi.

Bay Andesmas üstelemedi. Bütün ağırlığıyla yeniden koltuğuna çöktü. Kadın, düzlüğün kıyısına oturdu; başını bu kez uçurumdan yana döndürmüştü. Tıpkı çocuğu gibi, güneşin altında, gürgen ağacının gölgesinin dışında duruyordu. Tıpkı çocuğu gibi, o da susuyordu. Görünüşe göre Bay Andesmas'a kocası

tarafından bir ileti getirmiş olması gerekirken, hiçbir şey söylemiyordu. Ama gerçekte başka yere değil de bu yaşlı adamın yanına, yalnızca susmak için gelip gelmediği nereden bilinebilirdi? Bu yeri, bu tanığı seçip seçmediği?

Bay Andesmas böyle bir sessizliği bozması gerektiğini düşünerek bocalıyor, söyleyecek söz arıyordu. Koltuğun kolları üzerinde kasılıp kalmış olan elleri, hep ışık çukuruna dönük duran kadının işitmediği sürekli pıtırtılarla sallıyordu koltuğu.

Köy meydanı, Bay Andesmas'ın temelli çekildiği yerden görünmüyor artık. Köyden gelen, ama herhangi bir başka köyden de gelebilecek olan anlaşılmaz birtakım uğultular dışında vadi şimdi dingin.

Bay Andesmas nazik bir çabayla usulca ayrılıyor koltuğundan, sonunda kadınla konuşmayı başarıyor.

– Bay Arc bu akşam gelecek mi?

Kadın canlı bir biçimde döndü. Gelişinin nedenini söylemeyi gereksiz bulduğu kesindi.

– Elbette, ben bunun için geldim, dedi, size bunu söylemeye. Evet, bu akşam gelecek.

– Ah, zahmet etmişsiniz, dedi Bay Andesmas.

– Yok canım, daha neler, dedi kadın. Çok uzak değil. Hem gelip söylemek gerekiyordu.

Şarkı, ışık çukurundan yeniden yükselmeye başlıyor.

Hep o pikap. Şarkının yoğunluğu değişken. Azalıyor, uzaklaşıyor. Şarkı yakından gelsin, uzaktan gelsin, kadın onu dikkatle dinliyor. Dinliyor mu?

Bay Andesmas kadının omuzlarına yayılmış olan kara ve özenli saç örgülerini ve elleri birbirine kavuşmuş durumda dizlerini çevreleyen çıplak kollarını ayırmsıyor yalnızca. Hayır, kadın dinlemiyor, yalnızca

bakıyor olmalı. Bay Andesmas onun, ağaçlar ve sıralarla dolu, kendisinin de çocuğun göle gitmesinden sonra gördüğü köy meydanına doğru baktığını kestirebildiğini sanıyor.

– Dans yeniden mi başlıyor, diye soruyor Bay Andesmas.

– Hayır hayır, dans bitti, diyor kadın.

Bay Andesmas yatıştı biraz. Kadın kendisini yanıtlarken sesinin tonu düz ve umursamazdı.

Bir olay gelişmekteydi, Bay Andesmas biliyordu bunu – karşılaşmalarını çok daha sonra kendisi böyle adlandırdı. Bu olay, o verimsiz süre içinde çok büyük bir acıyla kökleşiyordu, ama bununla birlikte bunun olması, o zamanın da geçmesi gerekiyordu. Bay Andesmas'ın şaşkınlığı da yeni yeni geçiyordu kuşkusuz, ama geçiyordu, tükeniyordu gene de. Bay Andesmas bunu, kamış koltuğunun hafif gıcırtılarının gitgide seyrekleşmesinden ve güçlükle soluk alıp vermesi nedeniyle bedeninin çevresinde oluşan gizemli ve yatıştırıcı gıcırtıcılardan başka ses kalmamasından anladığını söyledi.

Ama işte, ilkin kafasını karıştıran, sonra da onu ürküten bir şeyler oluyor. Kadının kaldırdığı ayağından sandalet düşüyor. Bu küçük ve çıplak ayak, güneşten yanmış bacağın yanında, apak. Kadın, sürekli olarak gürgenin görkemli gölgesinin dışında durduğu, ya da gölge kendisine henüz ulaşamadığı için, ayağı gölgede görüneceğinden daha belirgin. O tuhaf davranışı da çok belirgin: Kadın duraksamıyor, sandaletin ayağından düştüğünü anlamıyor. Ayak unutulmuş ve çıplak.

Bay Andesmas o zaman, bir süre öncekinin tersine, kadını ivedilikle uyarmak gerektiğini düşündü.

Anımsadı. Küçük bir kız gelip geçmişti. Bu küçük kızın anısı aralarına girip ayrılıklarına son veremez miydi? Kim o çocuk üzerine uzlaşmazdı ki?

– Siz yola çıktığınızda küçük kız köye dönmüş müydü, diye tatlı bir dille sordu Bay Andesmas.

Kadın güç bela döndü. Geldiğinden beri konuşmayı kesmese, sesi gene aynı olurdu. Unutulmuş ayağı çıplaktı.

– Evet, dedi. Bana sizi gördüğünü söyledi. O geldikten epey sonra da ben gelip Michel Arc'ın, sandığından daha geç geleceğini size haber verme zorunluluğunu duydum. Michel Arc bir yarım saat demişti. Ben yola çıktığımdan bu yana bir saat geçti.

– Bir saat mi?

– Evet, bir saat.

– Çocuk bana zamandan söz etmemişti, belirleme yapmadan bir gecikmeden söz etmişti.

– Anlamalıydım, dedi kadın. Unutmuş olacak. Görünüşe göre, siz de unutmuş olacaksınız.

Deniz dümdüz, madeni bir yüzeye dönüştü. İkindinin daha yavaş, daha uzun geçen ilk saatleri, yerlerini bu durağan saatlere bırakıyordu, bundan kaçınmanın yararı yoktu.

– Biliyorsunuz, zamanım var, dedi Bay Andesmas.

– Küçük, babasına söyledi bunu. Hatta hava kararıncaya dek bekleyeceğinizi söyledi.

– Doğru.

Bay Andesmas, kadını içinde bulunduğu büyüden acıyla da olsa çekip çıkarmak için gene aynı girişimde bulunarak utana sıkıla:

– Çocuk bunu yolda bulmuş. Sonra unuttu. Onu size verebilirim. Size onu hemen vereyim, sonra unutmaktan korkarım. Buyrun.

Çocuğun yitirdiği yüz frank kumların içinde duruyor. Bay Andesmas yeleğinin cebinden bir başka yüz frank çıkarıyor ve onu boşluğa uzatıyor. Kadın dönmüyor bile, gözleri çukura çakılıp kalmış.

– Önemi yok, dedi kadın.

Ekledi:

– Çocuk bana bundan söz etmediğine göre, onu çoktan unutmuş olacak. Olması gerektiğinden daha da çocuk henüz. Ama ciddi bir şey değil, bir gün geçer.

Bay Andesmas yeni yüz frankı cebine koydu yeniden. Gövdesi koltukta kımıldadı, oraya büzüldü. Koltuk yeniden gıcırdadı.

Kadın duruşunu değiştirdi. Dizlerini çevreleyen kollarını çözdü; sandaletini hiç bakmadan ayağıyla arayarak ayağına geçirdi.

– Elbette, dedi Bay Andesmas, hiç de ciddi bir şey değil.

Kadın yanıtlamadı.

Bay Andesmas sonradan, o an kadının kalkıp köye dönmesinden korkmuş olduğunu, ama gidecek olsaydı kadına kalması için ricada bulunacak olduğunu söyledi. Hatta, doymak bilmez merakını onun gideremeyeceğini bile bile, kadının ikindiyi kendi yanında geçirmesini diledi. Kadının kendi yanında olmasını, hep susacak bile olsa o ikindi saatinde kendi yanında olmasını istedi.

Bay Andesmas, bu anlar ile ölümü arasında uzanan yıllar arasında onu yeniden gördüyse, bu, tümüyle bir rastlantı sonucu, arabayla köyün yollarından geçerken oldu. Kadın kendisini hiç tanımadı ya da tanımak lütfunda bulunmadı.

Kadın çekip gitmek yerine orada kalıyor ve hep o değişmez sesiyle konuşuyor; sözcükleri uzun bir iç konuşmanın dışavurumu, kadın bu sözcükleri ağzından kaçırıyor arada bir ve duymak isteyen duyuyor.

– Uzun süredir müzik çalmadı, diyor kadın; demek ki balo, ara sıra sıcak yüzünden dansın taştığı sokaklarda bile tümüyle sona ermiş. Yola çıkmışlardır bile, ama tepeyi yavaş yavaş tırmanıyor olmalılar. Biraz daha beklemek gerek.

– Oo, zamanım var, diye yineliyor Bay Andesmas.

– Biliyorum, diyor kadın. Herkes biliyor.

Bay Andesmas'ın onu rahatlatmak için gösterdiği doğallık ve ayrıca sesinin yumuşaklığı kadının kararlılığını yumuşattı. Kadının bu çok saygın yaşlı adama sunduğu görünüm hep unutulmuş olarak kalacaktı.

Kadının sesi canlılığını biraz yitirdi. Daha önce çocuğunun söylemiş olduğu şeyi yineledi. Boş çukura bakarak konuşuyordu.

– Biraz bekleyeceğim, o gelseydi onunla inecektim.

Kadın başını kollarının arasına sokuyor, saçları bir an yüzünü örtüyor.

– Biraz yorgunum.

Yalnızca konuşmalarındaki benzerlik değil, kadının sesindeki çocuksu ton nedeniyle de, kızı ve kadını Bay Andesmas gibi art arda görenler bu kadının, o belleksiz küçük kızın annesi olduğunu sezebilirler.

– Aşağıya inmeden önce durup niye dinlenmeyesiniz, diyor Bay Andesmas.

– Beş çocuğum var, diyor kadın. Tam beş tane. Üstelik sizin de gördüğünüz gibi, gencim daha.

Kadın, bir şey kucaklayacakmış gibi kollarını geniş geniş açtı. Sonra kolları düştü ve kadın düzlüğün güneşli yerinde o umursamaz, sert halini takındı gene.

– Ha, anlıyorum, anlıyorum, dedi Bay Andesmas.

Konuşma belki de böylece çocuklar, ev kadınının yaşamı hakkında sürüp gidebilirdi; belki de o âlın ikincil sorunları üzerine, aldatmacalı bir biçimde ilerleyebilirdi.

– Buraya gelen küçük kız en büyükleri mi?

– Evet.

Bay Andesmas konuşmayı gevezelik havasında sürdürdü.

– Ondan biraz önce, şöyle bir yirmi dakika kadar önce bir köpek geçti. Bir köpek, nasıl denir... sarı, sanıyorum, evet kızıla çalan bir sarı. Bu köpek sizin çocukların mı acaba?

– Bunu niye soruyorsunuz bana, diye sordu kadın.

– Ama başka bir şey yoktu ki, dedi acınacak bir biçimde Bay Andesmas. İki saattir buradayım, yalnızca o köpeği ve çocuğu gördüm. Bu yüzden, hani belki...

– Konuşmak için bu kadar sıkıntıya girmeyin, dedi kadın. O köpek kimsenin değil. Çocukların arkasından gider. Tehlikeli değildir. Köyde kimsenin köpeği değil o, herkesin köpeği.

Gürgenin gölgesi kadına doğru ilerliyordu. Ve her ikisinin de sustuğu, kadının hep aynı biçimde hayranlık dolu, ciddi bir duruşla köy meydanına dikkatle baktığı sırada, Bay Andesmas, gitgide artan bir

kaygıyla gürgenin gölgesinin kadına doğru yaklaştığını görüyordu.

Kadın bu gölgenin serinliğiyle kendine gelip vaktin sandığından daha geç olduğunu anlayınca çekip gider mi acaba?

Kadın bunun ayırdına varıyor.

Kendi çevresinde gerçekten de bir değişim olduğunu görüyor. Kadın hâlâ bekliyor göründüğü, kesinleşmesini dilediği son bir gerçekliği arayarak dönüyor, bu serinliğin, bu gölgenin nereden geldiğini araştırıyor, gürgen ağacına, sonra dağa ve en sonunda Bay Andesmas'a uzun uzun bakıyor.

– Oo, vakit geç olmuş, gerçekten, diye iç geçiriyor kadın. Daha güneş de batmamışken nasıl oluyor da vakit bu kadar geç olabiliyor?

– Hem Bay Arc bu akşam gelmezse, diyor sevinçli bir sesle Bay Andesmas, sözgelimi yarın ya da hafta başında dönerim, ne sakıncası olabilir?

– Neden? Yok, yok, gelecek, siz emin olun. Beni şaşırtan, zamanın böyle kolayca geçmeye başlaması. Yoksa, Bay Arc'ın geleceğini biliyorum.

Kadın önce vadiye, sonra yeniden Bay Andesmas'a doğru dönüyor.

– Özellikle yazın, özellikle haziranda, diye ekliyor.

Bay Andesmas bunu görmüştü.

– Hem, Valérie onun geleceğini söylemedi mi size?

Bay Andesmas hemen yanıt vermedi. Yaşamı boyunca onu böyle hazırlıksız yakalamak her zaman çok kolay olmuştur. Üstelik davranışlarında ve konuşmasında hissedilen, yaşıyla birlikte artmış olan ağırlık, kadını şaşırttı.

– Bay Andesmas, dedi yeniden, kocamın bu akşam geleceğini Valérie'nin size söyleyip söylemediğini sordum.

– Beni buraya getiren Valérie'dir, dedi sonunda Bay Andesmas. Gerçekte Bay Arc'la konuşan odur. Döndü, sanırım. Bir yıldan beri randevularımı düzenleyen odur.

Kadın kalkıyor, Bay Andesmas'a yaklaşıyor, vadiye bakmaktan vazgeçiyor, oraya, yaşlı adamın neredeyse ayak ucuna oturuyor.

– Görüyorsunuz işte, diyor kadın, daha beklemek gerekiyor demek ki.

Bay Andesmas kadının karşısında azarlanmış gibi oldu. Kadın daha da yaklaştı, Bay Andesmas'a doğru bir özürlüye yanaşır gibi yanaştı, uzandı; sanki sağır biriyle konuşuyormuşçasına sesini yükseltti.

– Peki, Valérie'ye güvenir misiniz?

– Evet, dedi Bay Andesmas.

– Valérie, kocamın geleceğine ilişkin söz verdiğini size söylemişse, inanın bana, bu yalnızca bir sabır sorunudur. Onu sizin Valérie'yi tanıdığınız kadar tanırım. Sözünü tutacaktır.

Sesi birdenbire kadınsılaştı, bir bal küpünden yükseliyordu sanki ses.

– Görüyorsunuz, kocam insanları güç durumda bırakıyorsa, başka türlü yapamadığındandır. Başka türlü yapmak elinden gelmediği içindir. Yalnızca bu konuda zararı dokundu size. Yapısı böyle, içinde hiçbir kötülük yoktur, ama görünmek istediğinden başka türlü davranamadığı oluyor.

– Anlıyorum, dedi Bay Andesmas.

– Anladığınızı biliyorum. Valérie de öyle değil midir?

Kadın iyice dertop oldu. Saçları ve kolları bedeninin inceliğini gizledi. Güçlükle konuştu:

– Bu durumda kim böyle davranmazdı ki? Kim? Ne eskiden siz böyle davranırdınız, ne de bugün ben böyle davranırım.

Bay Andesmas daha sonra, kadının ona karşı takınabileceği kötü tavırdan korunmak için ona sert davranmak istediğini anlattı –peki bu yaşlı adam kendi geçmişinden emin miydi?– Ama doğru ve gerçek neden bu muydu? Bu daha çok, bir süre önce duygularını asla belli etmeyecek ölçüde yabanıl bir sertlik içinde olan bu kadının, şimdi büyük bir eziklik ve terk edilmişlik içinde ayaklarının dibinde duruyor olmasından kaynaklanmıyor muydu? Kadının, Michel Arc'ın karısının orada, yaşlı adamın birdenbire buyurganlaşan duygularına boyun eğmesi değil miydi neden?

Yaşlı adam, olayın üzerinden zaman geçtikten sonra, kadını düşünmek gücünü kendisinde güç bulduğunda, böyle davrandığını anımsadı.

Acımasızlaştı. Valérie'den ilk söz eden Bay Andesmas oldu.

– Kızım Valérie'yi tanır mısınız, diye soruyor.

– Tanırım, diyor kadın.

Yeniden kalktı kadın, sessizce, sakince dikeldi. Valérie'den, az önce Michel Arc'tan söz ettiği gibi söz etti. Bay Andesmas'ın acımasızlığı ona ulaşmamıştı.

– Onu bir yıldan beri tanıyorum, diye vurguladı. Siz buraya geleli neredeyse günü gününe bir yıl oldu, değil mi? Bir pazartesi günüydü. Bir haziran ikindisi. Çocuğunuz Valérie Andesmas'ı ilk kez geldiğiniz gün gördüm.

Kadın, o ikindiyi anımsayınca bal küpünün derinliklerinden gelen bir gülümseme yayılıyor yüzüne.

O ikindiyi düşünmek Bay Andesmas'ı da gülümsetiyor.

Her ikisinin de gözünün önünde Valérie'nin bir yıl önceki çocuksu görünüşü var.

Hiç konuşmadan gülümsemeye devam ettiler.

Sonra Bay Andesmas ona soruyor:

– Küçük kızınız aşağı yukarı Valérie'nin geçen yılki yaşında olmalı şimdi.

Kadın buna incelikle karşı çıkıyor.

– Kızımdan söz etmeyelim. Büyümesi için çok zaman geçmesi gerek, çok.

Kadın, çocuk Valérie'nin aştığı geçen yılın o haziranına dönüyor gene.

– Sizin buralara daha önceden, yıllar öncesinden geldiğiniz söyleniyordu. İşlerinizden daha yeni el çektiğiniz söyleniyordu.

– Yo, epeyce oluyordu, dedi Bay Andesmas, ama kızım deniz kıyısında oturmak istiyordu.

– Belediyenin arkasındaki o büyük evi ve ardından tarlaları satın almaya başladınız. Ve sonra bu evi satın aldınız. Daha sonra başka arsalar. Buralara daha önce Valérie'nin annesiyle gelmiş olduğunuz söyleniyordu.

Bay Andesmas birden üzerine çöken bir bitkinlikle başını eğiyor. Kadın bunun ayrımına varıyor mu?

– Yanılıyor muyum?

– Yok yok, yanılmıyorsunuz, diyor usulca Bay Andesmas.

– Çok varlıklısınız. Bu durum çabuk öğrenildi. Ve insanlar size toprak satmaya geldiler. Siz o toprak-

ları hiç umursamadan satın alıyormuşsunuz, söylenenlere bakılırsa. Öyle varlıklısınız ki, hiç görmeden satın alıyorsunuz toprakları.

– Varlıklı, diye mırıltılı bir sesle yineledi Bay Andesmas.

– Bilirsiniz, anlaşılabilir ve kabul edilebilir bir şeydir.

Bay Andesmas biraz daha gömülüyor koltuğuna ve söylenmeye başlıyor. Ama kadın hiç aldırmadan sürdürüyor konuşmasını.

– Küçük gölü de satın alacak mısınız?

– Küçük gölü de, diye mırıldandı Bay Andesmas.

– Valérie büyük bir servete konacak desenize?

Bay Andesmas onaylıyor.

– Ama niye bana servetimden söz ediyorsunuz, diye iç çekiyor.

– Kızınızdan söz ediyorum, diyor kadın gülümseyerek. Yanılıyorsunuz. Bu kadar çok toprağı, böylesine aldırmaz bir biçimde niye satın alıyorsunuz?

– Valérie bütün köyü istiyor.

– Uzun süreden beri mi?

– Birkaç aydan beri.

– Yapamayacak ama.

– Yapamayacak, diye yineliyor Bay Andesmas. Ama istiyor.

Kadın dizlerini yeniden kollarının arasına aldı; kızın adını söylemekten çok hoşlanıyordu:

– Ah Valérie, Valérie.

Mutlulukla uzun uzun göğüs geçirdi.

– Daha dün gibi anımsıyorum, diye sürdürdü konuşmasını Michel Arc'ın karısı. Taşıma kamyonları bütün gece köy meydanında durdular. Sizden önce

gelmişti kamyonlar. Sizi hiç kimse görmemişti daha. Ve ertesi gün, sık sık yaptığım gibi penceremde duruyor, alana bakıyordum, öğleye yakın bir saatti, Valérie'yi işte o zaman gördüm.

Kadın birdenbire kalkıyor ve Bay Andesmas'ın çok yakınında duruyor.

– Okul çıkışından az önceydi. Anımsıyorum. Çocuklarımın dönmelerini bekliyordum. Valérie alana çıktı. Onu gören ilk kişi ben oldum kuşkusuz. Kaç yaşındaydı Valérie o zaman?

– Hemen hemen on yedi yaşında.

– Öyle, evet. Unutmuş olmaktan korkuyordum. Neyse, söylediğim gibi, Valérie alandan geçiyordu. İki adam –onlar Valérie'yi benden sonra görmüşlerdi– durup onun geçişini seyrettiler. Alan büyüktür, Valérie geçiyordu, hiç durmadan alanda yürüyordu. Çocuğunuzun yürüyüşü bitmek bilmiyordu, Bay Andesmas.

Bay Andesmas başını kaldırdı ve Valérie'nin geçişini kadınla birlikte izledi, Valérie bir yıl önce köy meydanının ışığında yürürken ne denli görkemli olduğunun farkında değildi daha.

– Valérie kendisine bakanlara karşı ilgisiz miydi, diye sordu.

– Ah, bir görseydiniz!

Işıklı çukurda dans havası başladı.

Aşağıdakilerin artık dans etmediklerini sanırdı insan, oysa dans devam ediyordu.

Ama ne Michel Arc'ın karısı ne de Bay Andesmas bunun ayrımına vardılar.

– Dediğimiz gibi, kendisine bakanlara karşı ilgisizdi, diye yeniden konuşmaya başladı kadın. O iki adam ve ben ona bakıyorduk. O, Merkez Bakkaliye-

si'nin kapısındaki perdeyi araladı. İçeride kaldığı sürece kendisini görmedik, bununla birlikte üçümüz de yerimizden kımıldamadık.

Gürgen ağacının gölgesi uçuruma ulaşıyor şimdi. Gölge kadını yutmaya başlıyor.

– Merkez Bakkaliyesi'nde, diye yineledi Bay Andesmas.

Gülmeye başladı.

– Hıı... biliyorum!

– Bütün gece alanda duran taşıma kamyonlarından, belediyenin arkasındaki o büyük evi satın almış olan kişilerin o günlerde taşınacaklarını anladım. Andesmas adı daha önceden yayılmıştı ortalığa. Bu evi birkaç ay önce satın almıştınız. Yalnız olduğunuz biliniyordu, bir kız çocuğuyla çoktan yaşlanmış olan babası, deniyordu.

– Bu kadar yaşlı olduğum söyleniyor muydu?

– Evet, bu çocuğa son evliliğinizde, çok geç yaşta sahip olduğunuz bütün köyde anlatılıyordu. Ama bakın, Valérie'yi o kadar yetişkin ve bildiğiniz gibi o kadar sarışın görünce, onun varlığıyla sizin gelişiniz arasında hemen bir ilişki kuramadım. Böyle bir sarışın, dedim kendi kendime, çok güzel olmalı.

– Hıı, diye inledi Bay Andesmas, biliyorum, biliyorum.

– Çok güzel olmalı, diyordum kendi kendime. Ama o geçişine, yürüyüşüne ve saçlarına dayanarak düşlemiş olduğumuz kadar güzel midir acaba?

Kadın yavaştan alıyor, yaşlı adamın bekleyişini umursamıyor. Sonra, yüksek, berrak, neredeyse tumturaklı bir sesle yeniden başlıyor konuşmaya:

– Perdeyi kapatınca saçları gözden kayboldu. Ve ben, onu köye kimin getirdiğini düşündüm. Öbür iki adam da şaşırmış görünüyorlardı, bakışlarımızla birbirimize onun kim olduğunu soruyorduk. Nereden geliyordu bu kız? Bu sarışına hangi erkeğin sahip olduğunu soruyorduk hep, yüzünü daha görmediğimiz için yalnızca sarışınlığını düşünüyorduk. Böyle bir sarışınlık düşlenemezdi bile. E, hadi ama! O da bır türlü çıkmıyordu dükkândan.

Kadın yaklaşıyor, yaşlı adamın hemen yanına oturuyor; bu kez birbirlerine bakıyorlar, tam kadın konuşurken bakışları karşılaştı.

– Ve sonra, dedi kadın, dükkândan çıktı. Perde aralandı. Baştan başa tüm alanı geçerken gördük onu. Ağır ağır. Hiç acele etmeden. Kendisine bakan kişilerin zamanını bilmeden alarak; hep böyle yapıyordur herhalde.

– Bilmeden, diye yineledi Bay Andesmas.

Kadının Valérie'nin güzelliğini sonsuza dek, açık açık, tümüyle gördüğü o ânın içine beraberce bir kez daha birlikte sürüklendiler.

Kadın susuyordu. Bay Andesmas koltuğuna yeniden gömülmüştü. Ellerinin altındaki kamış koltuğun gıcırdamasından gene titrediğini ayrımsadı.

– Bayan, bana söylendiği gibi bu ev böyle sık sık satılıyorsa, bu nedensiz değıldir, değil mi, diye sordu.

Kadın gülümsedi, başını salladı.

– Hiç kuşku yok ki, öylesine konuşuyorsunuz, dedi.

Birdenbire ciddileşerek ekledi:

– Öyle, bir nedeni olmalı elbet.

Orman güneş içinde kalıyor. Artık tepeye sığmayacak kadar uzamış olan ormanın gölgeleri ışık çukurunda boğuluyor.

– Bu evin sahiplerinden hiçbirini tanımadım, diyor kadın, ama düzenli olarak el değiştirdiği doğru. Bilirsiniz işte, böyle evler vardır.

Kadın evin çevresini hızla gözden geçiriyor ve yeniden ışık çukuruna bakıyor.

– Aradan zaman geçince insanın kendini herkesten soyutlanmış hissetmesindendir kuşkusuz, diyor.

– Zaman geçince olabilir.

– Çünkü, diye sürdürüyor konuşmasını kadın, sözgelimi yeni çiftler ilk başlarda buradan hoşlanabilirler, değil mi?

– Ha, kuşkusuz, kuşkusuz, diye mırıldanıyor Bay Andesmas.

– Hem sonra yazın şu ışık çok keskin.

– Şimdi artık öyle değil, diyor Bay Andesmas. Bakın.

Artık öyle değil. Koruluklardan ve ekili alanlardan çok yoğun bir sis yükseliyor. Deniz çok tatlı bir çokrenklilik içinde.

– Evliliğimizin ilk günlerinde Michel Arc almayı tasarlamıştı burayı, biliyor musunuz, diye sürdürüyor kadın. Ama evin sizden bir önceki sahipleri vardı o zaman burada. Sonra Michel Arc buradan söz etmez oldu. Burayı yalnızca bir kez, üç yıl önce çocuklarımı göle götürürken gördüm. Yazın.

– Buraya bir teras yaptırmayı hiç kimse düşünmemiş mi? İlk mi olacak bizim teras?

– Yo, oldu elbet, Michel Arc düşünmüştü.

– Bir tek o mu?

– Öbürlerini nereden bilebilirim? Düzlüğe bakar bakmaz buraya bir teras yaptırma düşüncesinin insanın aklına giriverdiği doğrudur; peki, sizden önce

niye kimse bunu düşünmemiş? Biliyorsanız siz bana söyleyin Bay Andesmas.

– Para mı?

– Hayır.

– Zaman?

– Eh, belki Bay Andesmas. Demin sözünü ettiğimiz o gitgide ağırlaşan soyutlanma duygusu yüzünden terası yaptırmaya zaman bulamadan burayı terk edip gitmeleridir neden. Siz öyle düşünmüyor musunuz?

Bay Andesmas yanıtlamıyor.

Kadın geri dönüyor.

Kısa bir süre boyunca, artık, kesin biçimini bularak iğrençleşmiş o gövdeyi seyrediyor. Bay Andesmas, düşüncelerini açma girişiminde bile bulunmuyor artık. Ve kuşkusuz işte bu sırada, böyle uzun bir geçmişi olan bu varlığa karşı kadında belli bir merak uyanıyor. Bay Andesmas bunu, kadının kendi üzerinde dolaşan yarı kapalı gözlerinden anlıyor. Bay Andesmas çok daha sonra kadının erdemlerinin en büyüğünü o sırada tanıdığını söyledi; bu erdem, öyle bir zamanda, birkaç saniyeliğine bile olsa, onun o sönmüş ve soğumuş uzun yaşamının yararına kadının kendini unutmasına neden olmuştu.

– Annesi sizi terk etmiş, dedi yumuşakça ve başka erkeklerden çocukları olmuş daha sonra. Dava açtınız mı?

Bay Andesmas başını sallıyor.

– Çok uzun, çok masraflı bir dava mıydı, diye sürdürüyor kadın.

– Görüyorsunuz, kazandım, diyor Bay Andesmas.

Kadın yavaşça yeniden kalkıyor yerinden, ona yaklaşıyor gene. Koltuğun koluna tutunup yüzünü adamın yüzüne eğiyor.

Birbirlerine çok yakınlar: Kadın biraz daha eğilse, yüzü Bay Andesmas'ın yüzüne değecek.

– Onun için çok büyük umutlar beslemişsinizdir hiç kuşkusuz, değil mi?

Bay Andesmas bir kadının yazlık giysisinin ve dağılmış saçlarının kokusunu duyuyor üzerinde. Valérie dışında artık kimse kendisine bu denli yaklaşmıyordu. Michel Arc'ın karısının bu kadar yaklaşmış olması söylediklerinden daha mı önemli?

– Bu konuda bir düşüncem yoktu, diyor yavaş sesle Bay Andesmas, gene yok. Anlarsınız. Hiç yok. Bu yüzden size bocalıyormuşum gibi gelebilir.

Daha yavaş bir sesle gene ekliyor:

– Bu çocuk olmadan önce bildiğim şeylerden hiçbir şey hatırlamıyorum artık. Ve görüyorsunuz, çocuğum olduğundan beri, artık hiçbir konuda bir düşüncem yok, hiçbir şey bilmediğimden başka hiçbir şey bilmiyorum artık.

Bay Andesmas, bundan böyle hep yapacağı gibi, gereksiz yere gülüyor; en azından gülmeyi deniyor.

– Yaşamın böyle bir olanağı karşısında çok şaşırdım, inanın bana. Benim yaşıma, yaşlılığıma baskın gelen, ah, bu çocuğun sevgisi!

Kadın yeniden dikeliyor. Elini koltuktan çekiyor. Sesi sertleşiyor, ama zorlanıyor sesini sertleştirmek için.

– Birine Valérie Andesmas'tan söz etmeyi çok istiyordum, diyor. Bu yakışıksızlığa sizin katlanabileceğinize eminim.

– Bilmem, diye sızlanıyor Bay Andesmas. Bilmem yapabilir miyim.

– Daha iyi. Hiç kimse size ondan söz etmemiştir ve işte bakın yetişkin bir kız oldu çıktı; daha iyi.

Gölge artık tüm düzlüğü kaplamıştı. Tepenin gölgesiydi bu. Gürgenle evin gölgeleri uçurumu tümüyle örtmüşlerdi.

Vadi, köy, deniz ve tarlalar ışık içindeler daha.

Gitgide artan kuş sürüleri tepeden kaçıp boşluğun güneşinde çılgınca dönüyorlar.

Gölge bu eve köydekilerden daha çabuk ulaşıyor. Kimse bunu düşünmüş değil daha, ne Bay Andesmas, ne de Valérie. Ama kadın bunu ayrımsıyor.

– Valérie köydekine oranla güneşten bir saat yitirecek burada, diyor.

– Bakın, bunu bana Bay Arc söylememişti.

– Biliyor muydu ki? İkimiz için burayı satın almak söz konusu olduğunda bile, o bunu ayrımsamamıştır –ekliyor– on yıl önce.

– Burada sıkıntı veren şey, güneşi çok yakından görmek.

– Bunu fark etmek için bizim gibi burada olmak gerek. Yoksa kimin aklına gelir?

Kadın yolda birkaç adım atıyor, dönüyor, sanki istemeye istemeye bu kez yaşlı adamın birkaç metre uzağına oturuyor.

– Valérie bana çok üzüntü veriyor, diyor kadın.

Kadın evin sakıncalarından da aynı ses tonuyla söz etmişti, öyle ki onun gözünde bütün herkesin bulaşıcı bir dağınıklıktan, ama yalnızca bundan acı çektiğini sanabilirdi insan.

Valérie, Andesmas'ın köy meydanından geçişine ve ardından olup bitenlere ilişkin karman çorman anıları barındıran yakın geçmişe ait o yumuşaklık da, duyduğu acı da, aynı düzensizliğin farklı görünümleridir.

Tıpkı kızı gibi, hafif ve biraz çarpık, dimdik bedenin altında bacaklarını çaba göstermeden oynatarak, yola doğru gidiyor yeniden. Ve Bay Andesmas bir kez daha, sağırlaşmış, can çekişen, ama gene de tanınabilir durumdaki sevme gerekçelerini yaşlılığının derinliklerinde bile ayrımsayabiliyor. Geçici huylarını da, kalıcı huylarını da bütün bedeninde taşımaktan kaçınmayan bir kadın bu. Bu huylar baygın, tatlı, korkunçlar; bedenin görünüşü de kafasındaki imgelere uyum sağlayarak değişiveriyor.

Kadın yoldan ayrılınca yürüyüşü uykulu, sakınımlı, olağanüstü bir biçimde –insanı yanıltacak ölçüde– çocuksu bir hal alıyor; ve onun, yolda tek başına bulunduğu anda, yaşadığı dingin yıkımdan kurtulmayı çok istediği varsayılabilir. Tıpkı kızı gibi.

Bay Andesmas'ın kadını akşama dek, geceye dek, yeniden, yeniden görmeyi arzu ettiğini anlaması ve kendisini onu görmekten yoksun bırakacak olan Michel Arc'ın gelişinden korkması, kadının gitmesiyle dönmesi arasındaki zamana rastlar.

Bay Andesmas ona gülümsüyor.

Ama kadın önünden ona bakmadan geçiyor. Düzlükten yelle birlikte geçiyor. Yeli arkasından sürüklüyor. Ondan söz ediyor.

– Yel var. Saat sandığımdan da geç olmalı. Çok gevezelik ettik.

– Saat altıyı on geçiyor, diyor Bay Andesmas

Kadın az önce kalktığı yere oturuyor yeniden. Hep Bay Andesmas'tan uzağa.

Kadın bunu ayrımsadı mı acaba? Ya da daha önce ayrımsamış mıydı?

– Valérie'nin arabası alanda değil artık, diye bilgi veriyor kadın.

– Hah işte, görüyorsunuz, diye bağırıyor Bay Andesmas.

Şarkı bir kez daha yükseldi; uzaklık sesin dağılmasına neden oluyordu.

Pikabın sesi öncekinden daha çabuk kısıldı.

– Öyleyse onların gelmekte gecikmeyeceklerini sanırım, dedi kadın. Her ikisi de çok ince ve tatlıdır.

– Oo, hem de nasıl, diye mırıldandı Bay Andesmas.

Kadın kalkıyor gene, gene yola doğru gidiyor, gene dönüyor, aynı uğraşa, ormanın yol yönünden gelen seslerini tutkuyla dinlemeye kaptırmış kendini. Dönüyor, gözleri yarı kapalı.

– Arabadan ses yok daha, diyor.

Kadın dinliyor gene:

– Ama yol kötü, sanıldığından daha uzun.

Bay Andesmas'ın koltuğa sıkışmış olan kımıltısız gövdesine dalgın dalgın bir göz atıyor.

– Valérie'den söz edebileceğim tek kişi sizsiniz, anlıyor musunuz?

Yeniden gidiyor, dönüyor, gene gidiyor.

Kadın Bay Andesmas'ın gözünü üzerinden ayırmadığının ayrımında mıdır? Değildir, kuşkusuz; ama Bay Andesmas'ın bakışlarının, ormanı, vadiyi, en uzak ufuklardan bu düzlüğe varıncaya dek bütün çevreyi dinlemekten kendisini alıkoyamayacağını bilir.

Gerginliği gidermek için ne yapacağını, ne diyeceğini bilemiyordu Bay Andesmas; elinin kolunun bağlı olması bir an için bu dinleme çılgınlığına karşı kötü duygular hissetmesine neden olsa da, onu kadına bağlayan da, bu çaresizlikti.

Bay Andesmas, düzlüğe birilerinin yaklaştığını işaret eden her sesi kadın için, tıpkı onun gibi dinliyor. Her şeyi dinliyor, en yakındaki dalların sallanmalarını, dalların birbirlerine sürtünmelerini, birbirlerine çarpmalarını, kimi kez yel çıktığında büyük ağaç gövdelerinin boğuk seslerle burkulmalarını, bütün ormanı donduran sessiz irkilmeleri ve yelle birlikte zincirleme bir biçimde birdenbire yeniden oluşan hışırtıları, uzaktaki köpeklerin ve kümes hayvanlarının seslerini, böyle bir uzaklıktan duyulunca tek bir söylem içinde birbirlerine karışan gülüşleri ve sözleri ve şarkıları, şarkıları...

Leylaklar
... sevgilim
Umudumuz...

İkisi de aynı amaçla dinliyor. Şarkının boğulmuş yumuşaklığını da dinliyorlar.

Kadın yoldan her geldiğinde, yel saçını başını dağıtmış oluyordu. Yel öncekine göre daha sık ve biraz daha güçlü esiyordu. Kadın, Bay Andesmas'a doğru gelirken saçlarını bıkıp usanmadan eliyle arkada topluyor ve birkaç saniye öylece tutuyordu; böylece ortaya çıkan yüzü, herhalde geçmiş yazlarda yanında yüzerken, Michel Arc'ın da güzel bulduğunu söylediği yüzüydü.

Yel bir keresinde, saçlarını bütün yüzüne dağıtacak kadar güçlü esiyor; ama kadın, aynı hareketi bir kez daha yapmaktan, saçlarını arkada toplamaktan bıkmış olduğu için, saçlarına dokunmuyor. Ne yüzü ne bakışları var artık. Düzlükte ilerleyeceğine, saçlarını dağıtan fırtınanın son bulmasını bekleyerek orada, yolda bekliyor.

Fırtına son buluyor ve kadın gerekli hareketi yapıyor. Yüzü yeniden ortaya çıkıyor.

– Böyle bir sarışınlık, böylesine boş bir sarışınlık, diye düşündüm, böyle budalaca bir sarışınlık ne işe yarar? Bir adam o sarışınlığın içinde yitip gitmedikçe! O sarışınlığın içinde kimin boğulmak isteyebileceğini hemen bulamadım. Bulmam için bir yıl gerekti. Bir yıl. Merak dolu bir yıl.

Gölge tarlalara ulaşmaya başlıyor, köye yaklaşıyor.

Vadiden daha sık, daha renkli uğultular yükseliyor.

Yol boş.

– İnsanlar sokaklarda, diyor kadın.

– Bana, diye atılıyor Bay Andesmas, dükkân kapısındaki perdelerin aralandığını söylüyordunuz, orada kaldınız.

– Hem araba yerinde değil artık, diye konuşmasını sürdürüyor kadın. Artık dans da edilmiyor. Ayrıca, plaja gitmek için de hava iyi değil.

Kadın yaşlı adama doğru yavaş yavaş geri geliyor. Ve yavaş yavaş konuşuyor:

– Perdeler aralandı. Zamanım var, size bunu anlatacak zamanım var benim. Evet. Perdeler aralandı.

Ve Valérie büyük bir aldırmazlık içinde alanı baştan başa aştı. Size daha önce söyledim bunu. Gene söyleyebilirim. O yeniden göründü. Boncuklardan yapılmış perde onu yeniden kapattı, ama o, perdeden sıyrıldı. O gün onun geçişinden sonra o boncuklu perdenin düşerken çıkardığı gürültüyü binlerce kez işittim; kulakları sağır edecek bir gürültüydü bu. Onun alışık olmadığı o perdeyi yüzen birinin kulaç atmasına benzer bir davranışla nasıl araladığını ve perdeyi aralarken boncuklardan canının acıması korkusuyla gözleri kapalı nasıl gülümsediğini ve perdeyi aşınca gözlerini güneşli meydanda hafif utangaç bir gülümseyişle nasıl açtığını da söyleyebilirim size.

– Ha, görür gibiyim, anlıyorum, diye bağırdı Bay Andesmas.

Kadın daha yavaş sürdürdü konuşmasını:

– Ve sonra, hiç acele etmeden alanı aştı.

Şarkı yeniden başladı.

Kadın hiç konuşmadan dikkatle şarkıyı dinledi.

– Demek ki, dedi, bu yılın moda şarkısı bu.

Kadın yolda yürümeye yeniden başlıyor, gene geliyor ve sonra yürüyüşünü keserek birdenbire olduğu yere çöküyor. Saçlarını yele bırakıyor, boşta kalan elleriyle toprağı sıvazlıyor.

– Güzelliği hepimiz kendimizden yola çıkarak tanırız, diyor kadın. Ama sevide, ne güzelsin, der insanlar size. Hatta güzelliği, onun ne olduğunu bilmeyen yanılgıdan ve insana bunların aldatıcı ya da doğru biçimde söylenmiş olmasından kaynaklanan bir erinçten yola çıkarak tanırız. Valérie, hayır, Valérie, ne denli inanılmaz olursa olsun, onu tanıdığımda insanın kendisine güzel olduğunun söylendiğini duymasının ne tatlı, ne beklenilen bir şey olduğunu bil-

mekten çok uzaktı daha. Ama bilmeden can atıyordu buna, dudaklarında bu sözcüklerle bir gün kendisine gelecek birisini arıyordu.

– Alanı aştı, dedi Bay Andesmas, orada kalmıştınız.

– Daha o zamandan yetişkindi, Bay Andesmas, çocuğunuz yetişkindi diyorum size.

Bir dinlenme arası verildi köyde.

Dikkatini toplamaya çalışmaktan aptallaşmış durumdaki kadın, ağzı yarı açık, sessizce bekliyor – gözleriyle, Valérie'nin deniz kıyısı boyunca uzanan yolda ilerleyen siyah arabasını izliyor. Bay Andesmas da görüyor arabayı.

Kadın, yeniden konuşmaya başladı.

– Bir yıl gerekti bana, diye yineliyor. Çocuğunuzun hayranlık verici sarışınlığının yarattığı bu dev gibi sorunu çözmek için bir yıl gerekti. Yalnızca onun varlığını kabul etmek, bu olayı kabul etmek için bir yıl: Valérie'nin varlığını. Ve bu varlığın kime, evet kime tümüyle sunulmuş olduğu sorusunun yarattığı büyük korkuyu aşmak için bir yıl.

Valérie'nin arabası gözden kaybolmuştu.

Plajı çevreleyen yol, hâlâ güneşli olan doğu yönünden tepenin eteğinde başlayan çam ormanına dalıyor.

Araba, Valérie'nin evine giden yolun başladığı kavşağı döndü.

Kadın her yel esişinde saçlarını alışılmış düzenine sokmaya başlıyor. Bay Andesmas, onu dinlerken, bir yandan da davranışlarını seyrediyor. Michel Arc'ın

karısının her zaman yaptığı hareketlerdi herhalde bunlar.

– Gerçekte o bunu, söylediğiniz şeyi biliyordu, diye inliyor Bay Andesmas.

– Yalnız başına bilinmez. Hayır bilmiyordu.

Bay Andesmas koltuğundan kalktı ve çok yavaş bir sesle konuştu:

– Yok, biliyor, biliyor.

Kadın şaşırdı, soru sorulduğunu sandı. Yanıt verdi:

– Bu korkunç soruyu sormamalısınız, dedi. Yarın ya da bu akşam öğrenir belki.

Bay Andesmas'ın biçimsiz gövdesini ciddiyetle inceledi.

– Onun sahil boyunca giden arabasını gördünüz mü Bay Andesmas?

– Gördüm.

– Öyleyse onun belki de bunu öğreneceği an olan şu anda ikimiz de aynı yerde bulunuyoruz.

Kadın bir anda başka bir yere geçiyor; Valérie'nin yürüdüğü alana çakılıp kalmış o kadın oluyor gene.

– Bu alanın o sabah çok sarışın Valérie tarafından ilk kez aşılması, diyor kadın, babası olarak sizin de bildiğiniz gibi, yepyeni gözlerin önünde yapılan bu yürüyüşe hiç kuşkusuz kendisi dikkat etmedi, ama bunu anımsadığını söylüyor gene de. Valérie, başını kaldırıp beni görmüş olduğunu ileri sürüyor.

– Ama Valérie'nin benim çocuğum olduğunu bilmiyor olamazdınız, diye sızlanıyor Bay Andesmas.

– Valérie dükkândan çıkınca, ama geçişinden epeyce bir süre sonra onun bir çocuk olduğunu anladım. Ama yalnızca sonra. Düşündükten sonra.

– Şeyle mi çıktı?

– Evet, diye bağırdı kadın.

Boğuk ve uzunca bir gülüş Bay Andesmas'ın bedenini sarstı. Kadın yarıda kalan tiz bir kahkaha patlattı.

– Şeker paketiyle, diye sürdürdü kadın. Kendi söylediğinin tersine hiç, hiç kimseye bakmıyordu, yalnızca şeker paketine bakıyordu. Kısa bir duraklama! Paketi açıyor ve daha fazla bekleyemediği için bir şeker alıyor.

Kadın, Valérie'nin arabasının içine gömüldüğü çam ormanına bakıyor.

– İşte böyle, daha sonra onu bir çocuk olarak anımsadım. Tam olarak kaç yaşındaydı o zaman?

Bay Andesmas yineledi:

– On altı yaşından büyüktü. Hemen hemen on yedi yaşında. Yaşını doldurmaya iki ayı vardı. Valérie güzün doğdu. Eylülde.

Sözler Bay Andesmas'ı boğuyor, alışılmamış söz seli titremesine neden oluyor.

– Sevginiz yüzünden o çok küçük bir çocuktu daha. Ama engel olmak için ne yaparsanız yapın, onun sizi terk edeceği yaşa çok çabuk ulaşacağını bilmiyordunuz.

Kadın susuyor. Kadının yarattığı bu sessizlikte eski bir acının sevimli anısı Bay Andesmas'ın derinliklerine süzülüyor.

– Peki, şu öbür kız, sizinki, diye inliyor Bay Andesmas.

Kadın, karaltısıyla Valérie'nin arabasını kaplayan çam ormanından gözlerini ayırmıyor.

– Rahat bırakın onu, diyor.

– Nerede? Ya da nerede olabilir, diye haykırıyor Bay Andesmas.

– Orada, diyor yavaşça kadın. İşte. Bir şeyler yitirdiğini sanıyor, alanda onu arıyor. Görüyorum onu. Orada.

Bakışları ormanı terk ediyor, ovada geziniyor, köye yaklaşıyor.

– Onu mavi giysisinden tanıdım.

Parmağını Bay Andesmas'ın artık göremediği bir yöne uzatıyor.

– İşte, diyor, orada.

– Göremiyorum onu, diye yakınıyor Bay Andesmas.

Eski acının tatlı anısı, hayal meyal yaşanmış, boğulmuş ve unutulmuş bir sevinin yarattığı dinmek bilmez pişmanlık, binlerce ve binlerce başka pişmanlıkların arasından kendini belli ediyor Bay Andesmas'ın içinde.

Bunun yasını, bu bozulmuş bedenin çok yaşlı eti tutmuş yalnızca. Hepsi bu. Kafa, çekmesi gereken bu kaygıdan bu kez kurtulmuş.

– Çocuk hiçbir şey bulamayacak, diyor Bay Andesmas. Hiçbir şey.

Kadın, güneşin altında, alanın tozu içinde belleğini arayan çocuğunu gerçek anlamda görüyor mudur?

– Ararken, diyor kadın, mutsuz değildir. Aradığını bulunca kaygılanır; aradığını bulduğu zaman, onu daha önceden yitirmiş olduğunu anımsar.

Çam ormanının ve denizin görüntüsüne kapılmış olan kadın, başını yeniden yavaş yavaş çeviriyor. Orman hâlâ karanlık. Deniz ıssızlaşıyor.

Bay Andesmas kadını az önce nasıl birdenbire gördüyse, öyle birdenbire gözden yitiriyor.

Kadın üşümüşçesine omuzlarını kollarının arasına alıyor.

– Ufak ufak, gün be gün, sizi çok kısa bir süre sonra terk edecek olan Valérie Andesmas'ı düşünmeye başladım. Anlıyor musunuz?

Kadın, Bay Andesmas'tan hiçbir yanıt beklemeksizin ölçülü adımlarla uçuruma yanaşıyor. Adam, kadının omuzlarını bırakmasından korkuyor, kadın omuzlarını bir kez bırakınca onun uçuruma doğru biraz daha yaklaşmasını hiçbir şeyin engelleyemeyeceğini sanıyor. Ama kadın ona doğru dönünce, gidiş sona eriyor. Kadının uçurıma yanaşmasının Bay Andesmas'ta yarattığı korku öyle güçlü ki, Bay Andesmas o anda, yaşlı ömrünün bir dikkatsizlik ânında bedeninden çekilip gideceğini sanıyor.

– Uyuyor musunuz Bay Andesmas? Yanıt vermiyorsunuz artık?

Bay Andesmas ona denizi gösteriyor. Bay Andesmas çocuğu tümüyle unuttu.

– Vakit sandığınız kadar geç değil, diyor Bay Andesmas. Güneş yukarıda daha. Bakın.

Kadın bakmıyor, omuzlarını silkiyor.

– Madem ki onlar gelecekler ve ayrıca saat ilerledikçe gelecekleri an da yaklaşıyor, kaygılanmak niye?

Tepeden gülüşler yükseldi.

Kadın Bay Andesmas'ın karşısında heykel kesiliyor. Gülüşler kesildi.

– Valérie'yle Michel Arc'ın gülüşleriydi bunlar, diye bağırıyor kadın. Birlikte güldüler. Dinleyin!

Gülerek ekliyor:

– Niye gülüyorlardır, size sorabilir miyim?

Bay Andesmas, uyuşmuş, bakımlı ellerini bilmem dercesine kaldırıyor. Kadın ona tilki gibi yaklaşıyor, birdenbire çok mutlanmış görünüyor. Bay Andesmas kadının çekip gitmesini ister mi şimdi? Kadın gidince düzlüğün ne kadar ıssız kalacağını hayal ediyor; ve bunun üzerine, kadın kendisine doğru gelince, onu can kulağıyla dinliyor.

– Bilmek ister misiniz? Şeker vererek tanıştım onunla. Valérie boğazına düşkün, değil mi?

– Oo, düşkündür, diye kabulleniyor Bay Andesmas.

Anı, Bay Andesmas'ın elinde olmadan gülümsemesine neden oluyor.

– Valérie'ye sizin öğle uykularınız sırasında kaçamak yapmasını öğreten benim.

Bay Andesmas yüreklendirici bir sesle soruyor:

– Gerekiyor muydu?

– Evet. Bu yaşınızda sizi yalnız bırakmaya dayanamıyordu daha. Bu kaçamakları yapabileceği tek zamanlar sizin uzun öğle uykularınızdı.

– Bu evi nasıl öğrenmiş?

– Bu evi ona Michel Arc bir gezinti sırasında göstermiş.

– Ya teras konusu?

– Michel Arc ona bunun iyi bir şey olacağını söylemiş. Tepede, böyle yüksekte, üzerinden iyi havaların, fırtınaların gelişinin görülebileceği; sabah, akşam, hatta geceleyin, körfezin öbür kıyısındaki sesle-

rin bile duyulabileceği bir terası olan bir evin güzel olabileceğini söylemiş.

– Sizin ileri sürdüğünüz gibi az önce gülenler onlar değildi, diyor Bay Andesmas. Arabanın yukarıya çıktığını duymadık.

– Göl yönünden geliyorlarsa, arabayı daha aşağıya bırakacakları için yürümeleri gereken çok yol vardır, bu yüzden onları işitmemişizdir. Önemli değil gerçekte, az sonra öğreniriz.

Tepenin bir başka yerinden gene gülüşler yükseldi. Kadın dinliyor.

– Çocuklar mı acaba, diyor kadın. Sesler göl yanından geliyor.

– Evet, diye doğruluyor Bay Andesmas.

Kadının sevinci sönüyor. Koltuğun yanına, çok yakına geliyor:

– Ne diyorsunuz, diyor çok alçak bir sesle, daha fazla beklediğimiz şey, acı çekmek mi? Az önce güveninizi kötüye kullandım. Onların geleceklerinden emin olduğumu söyledim size, ama doğru değil bu, hiçbir şeyden emin değilim.

– Ölümü göze almadan tek başıma aşağıya inemem, diyor Bay Andesmas. Çocuğum bunu bilir.

– Bunu düşünmemiştim, diyor kadın.

Bu sevimsiz şakaya pek gülüyor. Bay Andesmas da onunla birlikte gülüyor.

– Küçük kızınıza söyledim. Michel Arc'ı hava kararıncaya dek bekleyeceğim. Hava daha çok aydınlık.

– Çocuk kendisine söylemiştir.

– Eh, öyleyse.

Kadın, bir süre önce o küçük kızın oturduğu gibi Bay Andesmas'ın ayak ucuna oturuyor. Artık hiçbir şey beklemiyor sanki. Gözlerini yumuyor.

Saçları koltuğa yayılmış, koltuğu okşuyorlar.

– Ona verdiğim şekerleri kabul etmedi ilkin, diyor kadın. Tıpkı kendisine öğrettiğiniz gibi. Şekerleri bile. Pek çok kez geri çevirdi beni.

Kadın büyük bir yorgunluk içinde yineledi:

– Çok, pek çok kez. Hatta bir ara bu konuda umudumu yitirdim.

Kadın Bay Andesmas'a döndü, ona çok yakından dikkatle baktı ve Bay Andesmas gözlerini önüne eğdi. Yaşanması güç bir anda şu kadından ve bir süre önceki o çocuktan başka, Bay Andesmas'a kim bakardı ki?

– Artık hiçbir şey düşünmüyor gibisiniz, dedi kadın, çok alçak bir sesle.

– O benim çocuğum, diye mırıldandı Bay Andesmas. Yanımdayken bile anısı içimde; bu da beni düşünce tembelliğine itiyor.

– Beni dinliyorsunuz gene de.

– Bana ondan söz ediyorsunuz. Öğle uykusuna yattığımda sizin bahçeye mi tüyerdi?

– Evet, havanın çok sıcak olmadığı zamanlarda, bizim bahçeye gelirdi.

– Hiç bilmiyordum. Ama artık bunu bilmek ya da bilmemek benim için hiçbir şeyi değiştirmez.

– Az önce söylediğiniz gibi, diyor kadın gülerek.

– Bu yaşta, Bayan Arc, sözünü ettiğiniz yaşlılık uykularından, zift gibi koyu bir uykudan uyandığım zaman, çok uzun bir yaşam sürmüş olmanın bir şeylere yaradığını sanmanın çok genel bir şaka olduğunu anılarımla biliyorum. İmgelemimde hâlâ Valérie'li

akşamlar, sabahlar var, bir şey yapamıyorum. Valérie'li sabahların imgesinin beni terk edeceği âna kesinlikle ulaşamayacağımı sanıyorum. Yüreğimde Valérie'nin sevgisinin büyük ağırlığıyla, tüm o ağırlıkla öleceğimi sanıyorum. Bunun böyle olacağını sanıyorum.

Kadın o âna dek bir kez bile göstermediği bir sevecenlikle ona doğru atıldı.

– Ama Michel Arc iyi bir adamdır, dedi. Kaygılanmayın.

– Duyduğum şeyin kaygı olduğunu sanmıyorum, dedi Bay Andesmas. Belki de haklısınız, bilmeden kaygılanıyor olabilirim. Her şey öyle karmakarışık oluyor ki kafamda, kaygılı olmanın tersine, sizinle böyle güven içinde bulunmaktan mutluluk duyabilirim.

– Bir çaba gösterin, dinleyin beni, diye yalvardı kadın. Size yemin ederim ki, Michel Arc'ı herkesten daha iyi tanırım. Az sonra göreceksiniz onu. Onu daha iyi tanımak için bir çaba gösterin, rica ederim. Michel Arc'ın nasıl bir adam olduğunu göreceksiniz.

– Size inanıyorum, dedi dalgın dalgın Bay Andesmas.

Kadın, adamın dikkatinin dağıldığını hissederek kaygılandı.

– Ondan söz etmeyi sürdürürsem, az sonra uyuyup kalacaksınız Bay Andesmas.

– Bilmiyorum, dedi gene dalgın dalgın Bay Andesmas. Öğlenleri ben uyurken Valérie'nin bu kapalı bahçede olduğunu, hüzünlü uykularım sırasında

onun bu bahçeye kapanmış olduğunu düşünmek ne güzel!

– Dinleyin!

Tepe yeniden tümüyle sessizleşti. Gölge deniz kıyısına ulaşıyor.

– Bir şey duydum gibi geldi bana, dedi kadın.

Bay Andesmas, sonraları, işte bu andan başlayarak yorulduğunu, kendisine yaklaşmış olan bu son kadından, evet ondan bile o andan başlayarak kopmaya başladığını ileri sürdü.

– Şey, öğle uykularımda onun beni bırakıp gittiğini anımsamıyorum pek, biliyor musunuz...

– Ama o siz uyanmadan önce dönüyordu Bay Andesmas. Saatine bakmaya başlardı, hep de uyanmanızdan on dakika önce. Ve bahçenize doğru koşarak gider, parmaklıklı kapıyı arkasından usulca kapatır ve gene odanızın kapısına koşardı. Haydi bakalım Bay Andesmas, ne diyeceksiniz?

– Bir kez, hiç olmazsa bir kez anlamam gerekirdi.

Bay Andesmas üzüntüyle başını salladı. Kadın da aynısını yaptı. Böylece her ikisi de Bay Andesmas'ın durumu üzerine aynı acıma duygusunu hissettiler.

– Size inanıyorum şimdi, dedi kadın. Belleğiniz kalmamış. Artık hiç belleğiniz kalmamış sizin.

– A, rahat bırakın beni, diye bağırdı birdenbire Bay Andesmas.

Leylaklar çiçek açınca Sevgilim
Leylaklar...

Kadın, Bay Andesmas'ın öfkeli hüznünü umursamadan şarkıya kulak verdi.

– Benim bir belleğim var daha, dedi kadın, beklediğimiz o adamın, Michel Arc'ın belleği. Ama bir gün bundan daha farklı bir belleğim olacak. Bir gün uyandığımda, bu âna ilişkin her türlü anı benden uzaklaşmış olacak.

Kadın birden geri çekilerek ekledi:

– Bunu kendime iş edindim. Duyuyor musunuz?

Bay Andesmas duymuştu.

– Evet, evet, dedi.

– Beni onun anısından ve hatta sizin karşınızda yaşadığım aşılması çok güç, ama görebildiğiniz gibi çok nazik varlığınız sayesinde aştığım bu ânın anısından kurtaracak öbür adamların, ah, evet, düzinelerce, yüzlerce yeni adamın yaşamıma girmekte olduklarını daha şimdiden duyumsuyorum. O zaman sizinle böyle konuştuğum için, size geçici güçlüklerin gizini açtığım için utanacağım. Siz ölmüş olacaksınız belki de.

Bay Andesmas da başını eğerek uçuruma baktı.

– Siz de rasgele konuşuyorsunuz gibi geliyor bana, diye homurdandı Bay Andesmas.

Kadın uçuruma doğru dönerek şimdilik Michel Arc'a ait olduğunu haykırdı.

– Bir gün, bir gün başka bir adam yaklaşacak bana ve ben onun bakışları altında bir ilk arzunun belirtilerini, beni hiç şaşırtmayacak olan o uyuşukluğu, kanımdaki sıcaklığı duyumsayacağım. Benzer biçimde. O zaman başka hiçbir adam bana yaklaşamayacak, Michel Arc'ı, evet onu bile artık istemeyeceğim. Onun da benzer biçimde...

Bay Andesmas onun sözünü kesti.

– Valérie köy meydanını elindeki şekerleme paketiyle geçti. Peki, ya sonra?

Kadın bir saniye şaşırmış gibi göründü, sonra ormana kulak kabartmak bütün şaşkınlığını giderdi.

– Alanları nasıl geçtiğini de bilmiyor musunuz artık, diye sordu savsaklayarak. Bunun size anlatılmasına gerek duyuyor musunuz?

Bay Andesmas dalgasını geçti:

– Neylersiniz, dedi, çok iyi bilmemem gerekiyor artık.

– Öbürleri benden daha iyi bilecekler yakında, hem de çok yakın tarihte. Yalnızca onlardan bilgi almak durumunda kalacaksınız.

– Sıcağa aldırmadan, sakin sakin, öyle mi, diye üsteledi Bay Andesmas.

– Evet. Ama bunu size nasıl anlatmalı?

– Benim küçük Valérie'min ince ve sakin birisi olduğu doğrudur, dedi Bay Andesmas.

Kadın önemsenmeyecek bir adamın karşısında bulunduğundan kuşku duymuyordur artık.

Kadın onu bırakıyor, yola doğru gidiyor, oturuyor ve sırtını Bay Andesmas'a dönerek konuşmaya devam ediyor:

– Ah, ah, bir sevi acısını, bu yalın acıyı betimleyebilmek ne güç, diye söyleniyor, ne güç. Sevinin anlatılabileceği birine rastlamak ne doyulmaz bir yatışma sağlardı! Ölümün güçlüğü dışındaki, bir tek onun dışındaki tüm acılardan sıyrılmış olan şu yaşlı adamın gözünde hangi konu nasıl canlandırılır?

– Bana doğru yaklaşın, diye yalvardı Bay Andesmas. Yanılıyorsunuz. Gerisi umurumda bile değil, yeter ki benimle gene konuşun. Haydi, gelin.

Kadın istemeyerek boyun eğdi, ona doğru geldi.

– Biz, dedi kadın, birbirimize gece gündüz öyle sadakatle, öyle özel bir biçimde bağlıydık ki, kimileyin kendimizi bizimkinden çok daha rastlantısal karşılaşmalardan, pek çocuksu biçimde yoksun bıraktığımızı görmekten utanıyor, pişmanlık duyuyorduk.

Bay Andesmas kolunu buyurganca kaldırarak kadına doğru uzattı. Kadın bu eli tutmaya yanaşmadı.

– Valérie, dedi Bay Andesmas. Valérie.

– Valérie, diye sıkıntıyla anlatmaya başladı kadın, bir yıl önce önüne çıkan caddelerden ve alanlardan, bildiğiniz gibi geçti. Sarışın. Saçları hep gözlerinin üzerinde. Ağzındaki şekeri emmeye dalmış; öbür şekerlere bakarak, hepsini aynı anda ağzına alamadığına yerinerek.

Bay Andesmas'ın yüzüne kocaman, sabit bir gülüş yayıldı.

– O her zaman böyle olmuştur, benim küçük Valérie'm.

Tepenin eteğinden, Valérie'yle Michel Arc'ın gelmeleri gereken yönden bir araba motorunun sesi geldi; gürültü yankılanarak çoğaldı.

Kadın yaşlı adamın elini tutarak salladı.

– Hah, işte bu kez Valérie'nin arabası, diye bağırdı.

Bay Andesmas sesini çıkarmadı.

– Ne denli yaşlı, ne denli kaçık olursanız olun Bay Andesmas, alışmalısınız. Dinleyin! Araba duruyor!

– Bana maval okuyorsunuz, dedi Bay Andesmas.

Araba durdu.

Bir an sessizlik oluyor. Ve sonra Michel Arc'la Valérie Andesmas'ın ya da daha başka iki kişinin gel-

mesi gereken hep o belirli yönde, toprakta çifte ayak sesleri yankılandı.

– Valérie'ye olan sevginizin Valérie'nin mutluluğundan uzak durmaya alışması gerekiyor. Eksiksiz ve benzersiz bir biçimde, ikisinden de uzaklaşalım. Işitiyor musunuz Bay Andesmas?

Bay Andesmas'ın yüzündeki gülümseme silinmiyordu. Bu parçalanmış ve çarpılmış yüzü –kendi yüzü–, ne gerekçesini gösterebildiği ne de durdurabildiği o gülüş yüzünden hiç aklından çıkmadı.

Çifte ayak seslerine, boğuk, sakınımlı, alaysız, neşesiz, ama Bay Andesmas'ın gülümsemesi gibi durmak bilmeyen gülüşler karıştı.

Kadın bu sesleri dinledi, sonra hayvansı bir atılışla, ürküyle Bay Andesmas'a sokuldu.

– Bu sesler tanıdık değil, dedi Bay Andesmas. Bana kalırsa bunlar göle giden çocukların sesleri.

– Geliyorlar, dedi kadın ivecenlikle. Bunlar onların bildiğimiz gülüşleri değil, yeni gülüşleri bunlar. Onlar birlikte oldukları zaman böyle gülerler, çok iyi biliyorum bunu. Dinleyin! Gelirken nasıl da yavaş yürüyorlar! İsteksizce yürüyorlar! Of, ne kadar yavaşlar!

– Ne sıkıntı, diye mırıldandı Bay Andesmas.

Kadın Bay Andesmas'tan uzaklaşıyor. Saçı başı darmadağınık; anlamsız, taşkın hareketlerle, ellerini ovuşturarak, sakınımsızca uçurumun kıyısına yaklaşıyor, düzlükte voltalamaya başlıyor. Ama yalnızca yüzündeki o çarpık gülümsemeyi giderme çabasına dalmış olan Bay Andesmas, korkmuyor artık.

Gölge artık yalnızca denizin kıyılarına ulaşmakla kalmadı, neredeyse bütün denizi kapladı. Bay Andes-

mas yıllar süren büyük bir uykudan çıkmış gibi duyumsuyor kendini.

– Az sonra bunu nasıl öğrenecekler? diye sürdürdü kadın. Bilinecek bir tek bu kalıyor geriye.

Söyleyeceği sözleri arıyor ve usulca söylüyor:

– Asla bilemeyeceğimiz tek şey bu.

Denizle ufuk arasında artık yalnızca bir tek ışık çizgisi kaldı. Bay Andesmas hep gülümsüyordu.

– Bakalım bunu nasıl açıklayacaklar kendilerine? Herkes, bütün köy biliyorken, herkes bu ânı bekliyorken.

– Söylediklerinizi umurumda bile değil, dedi Bay Andesmas. Ama konuşun rica ederim.

– Gelmelerine birkaç dakika kaldı, bakın vakit ne kadar geçti.

– Onlar hiçbir şey bilmiyorlar mı, diye sordu en sonunda Bay Andesmas.

– Hayır. Hiçbir şey. Bu sabah da öyle, hiçbir şey.

– Çocuğum Valérie de mi?

– Evet. Ne Valérie ne de Michel Arc.

Leylaklar çiçek açınca Sevgilim

– Dinleyin! Şarkı söyleyen kişi, Valérie!

Bay Andesmas yanıt vermedi. O zaman kadın bir kez daha ona doğru geldi, gene elini tutarak salladı.

– Valérie'nin alanı geçmesinden sonra kendisiyle nasıl tanıştığımızı öğrenmek ister misiniz? Çok sıkılıyorum, size anlatmam gerek. Çok yaşlı bir insansınız, her şeyi duyabilir misiniz?

– Buraya çıkan kişi küçük kızınız, dedi Bay Andesmas. Oydu. Sesini tanıdım.

– Birkaç dakika içinde burada olurlar, diye yakardı kadın. Gerekli olanlar dışında hiçbir şey anlatmayacağını size. Rica ediyorum.

– Artık hiçbir şey dinlemek istemiyorum, diyerek onu susturdu Bay Andesmas.

Kadın, öbürlerinin neşe saçarak tekdüze renksiz bir ışıkla dolu uçurumun önüne gelmelerinden önce geriye kalan birkaç dakika boyunca, elini adamın elinden çekmeden, o eli bir sallayıp bir sıkarak, konuştu gene de.

Marguerite Duras

BAY ANDESMAS'IN İKİNDİSİ

Hayatının sonuna yaklaşmış, dünyadan elini eteğini çekmiş olan Bay Andesmas'ın hayattaki tek amacı, biricik kızı Valérie'nin isteklerini yerine getirmektir. Bu yüzden ormanlık bir yerde bir ev satın alır, kızının isteği üzerine de eve bir teras ekletmeye karar verir. Terası yapacak olan Michel Arc'ın gelmesini beklerken, köyden gelen müzik sesleri, ormanın uğultusu ve kendi içindeki sessizlik, Bay Andesmas'ın çevresinde düşsel bir ortam yaratır. Bir ikindi vakti uzayıp giden bu bekleyiş, önce Michel Arc'ın hasta kızının, sonra da karısının gelişiyle bölünür. O durgun doğa içindeki bu karşılaşmalar ve tanık olduğu acı gerçekler, Bay Andesmas'ın artık sona ermekte olan yaşam çizgisinde onu ansızın kendi yaşlılığıyla yüz yüze getirir. Büyük bir sessizlik içinde sürdürülen, durağan olduğu sanılan yaşamların bir yerinde insanları çarpan bu şaşırtıcı gerçekler, Bay Andesmas'ı ve elbette okuru da, kendi varoluşu üzerine gerçek anlamda kafa yormaya itecektir. Fransız edebiyatının en önde gelen temsilcilerinden *Marguerita Duras*'ın usta kaleminden bir başka unutulmaz roman *Bay Andesmas'ın İkindisi*.

Kapaktaki resim: MEG CUNDIFF

ISBN 975-510-861-0

9 789755 108612 >

KDV İÇİNDEDİR